

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtak. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 8 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in in-serati pa: Upravištvu „Domoljuba“, — Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 44.

V Ljubljani, dne 29. oktobra 1914.

Leto XXVII.

Vseh mrtvih dan.

Naš rod še ni doživel takih Vseh svetih in vseh mrtvih dne, kot bo letošnji. Po slovenski zemlji bodo grobovi okrašeni in lučice bodo gorele na njih, krog njih pa se zbirali sorodniki in prijatelji ter molili za umrle. Koliko grobov slovenskih junakov pa bo letos, svežih še, pa pozabljenih, brez cvetja in brez luči! Koliko bo slovenskih fantov, katerim ne bo dano, da bi letos, kot navadno vsako leto, molili ob grobovih umrlih starišev, bratov, sestra, sorodnikov... Tam v bojni vrsti bodo iskre granat, šrapnelov in pušk svetile padlim in padajočim.

To je vladarstvo vojske!

Toda na zemlji, posuti s svežimi gomilami naših junakov, na zemlji, namočeni z mlado krvjo naših fantov, bodo letos ob Vseh svetih gorele drugačne luči. Srca teh naših junakov bodo gorela v navdušenju, junaštvu in pogumu. Srca bodo gorela ljubezni do domovine, vsak čas pripravljena preliti kri v tej ljubezni. To bodo luči, to bo ogenj, to bo kres, ki jemlje sovražniku pogum; to bodo luči, ki bodo krasile grobove, kakršnih še ni videlo človeško oko. Fantje, ki ležite v daljnji nam zemlji, vaši grobovi ne bodo pozabljeni! Vaši tovariši vam bodo prižgali luči svojih src, mi doma pa bomo molili za vas.

Da, ta dan moramo posebno moliti. Posebno za v boju junaške smrti padle. Ne jokati! Goreča naša molitev naj bo cvetje, katerega ne moremo položiti na grobove, položimo ga pa lahko pred prestol Vsemogočnega.

Naše molitve — cvetje.

Goreča, junaška srca naših vojakov — luči.

Tako naj bodo okrašeni letos grobovi slovenskih junakov, ki leže v tuji zemlji.

Nov zakon. Skrb za otroke. Dedno pravo.

Danes nadaljujemo to, kar smo v zadnjem »Domoljubovem« članku začeli. Novi zakon ima poleg določb, ki smo jih že zadnjič navedli, tudi še druge važne novosti.

1. Kdaj se proglasi kdo za mrtvega?

Doslej je to-le veljalo: Ako se o kakem človeku, ki je bil 80 let star, deset let ni dobilo nobenega znamenja življenja ali pa ako se o kakem človeku ne glede na njegovo starost 30 let ni nič zvedelo, se je mogel uradno proglasiti za mrtvega. Ravno to je bilo mogoče o človeku, ki je bil na vojski ali hudo ranjen ali pa na barki, ki se je potopila, ali v kaki drugi smrtni nevarnosti in o katerem se tri leta ni nič zvedelo. Zdaj bo takih slučajev gotovo več in zato moramo z veseljem pozdraviti koristne izpremembe prej imenovanih določb. Za mrtvega bo mogoče proglasiti človeka, ki je bil pred 30 leti rojen in o katerem se pet let ni nič zvedelo; ravno tako tistega, kdor je bil rojen pred 30 leti in se deset ni nič zvedelo o njem. Dalje se more po novem zakonu proglasiti za mrtvega ne samo tisti, kdor je bil v vojski težko ranjen, marveč tudi tistega, ki je bil pogrešan in o katerem se tri leta ni nič zvedelo in tudi tistega, ki je bil na kaki barki, o kateri se tri leta ne ve, kaj je ž njo.

2. Skrb za zanemarjene otroke.

Ze zdaj je smelo sodišče očetu, ki je zlorabljal svoje dolžnosti do otrok, ali

jih ni izvrševal, vzeti njegovo očetovo pravico. Po novem zakonu sme sodišče to storiti tudi, če se oče nesramno ali nenravno obnaša. Tak oče more priti pod sodno nadzorstvo in sodišče ga tako nadzira kakor varuhe ali jerobe. Zdaj imamo več društev, ki se pečajo z vzgojo zanemarjene mladine. Pokazalo pa se je, da so stariši, ki za otroke niso nič skrbeli, iz zavodov, kjer so se vzgajali njihovi otroci, otroke zahtevali brž, ko so videli, da bi jih lahko rabili za kako delo in s tem v svojo korist. To je bilo seveda otrokom na škodo. Nove določbe pravijo, da sme društvo ali zavod, ki zanemarnenega otroka sprejme, od sodišča zahtevati, da se mu zapuščene ali zanemarnenega otroka ne sme prej vzeti, dokler ni njegova vzgoja dokončana.

3. Otroci ločenih zakonskih.

Do zdaj so otroci v slučaju, da sta se pri sodnji zakonska ločila, šli s tistim kakor je bilo dogovorjeno. Če pa ni bilo nič dogovorjenega, so ostali dečki do četrtega in deklice do sedmega leta pri materi, kasneje so šli k očetu. To je bilo v marsičem neprilичno. Sedaj določí sodišče po razmerah, kdo naj ima otroke. Stroške za otroke mora plačati oče. Tisti izmed starišev, pri katerem niso otroci, sme po določenem dogovoru od časa do časa ž njimi občevati. Sodišče sme glede na otroke, če je potreba, sklenjene določbe ali svoje odredbe izpremeniti.

4. Nezakonski otroci.

Odslej se bodo prištevali nezakonski otroci k materini družini. Zavoljo tega bodo imeli po novem po materi ravno tisto dedno pravico, kakor njeni zakonski otroci, ravnotako tudi pravico do vsake dedščine, do katere bi imela njihova mati pravico.

Važno je tudi to, da more mož žene, ki je imela nezakonskega otroka, dati temu otroku svoje ime. To je za take otroke velika dobrota. Rasli so v eni družini, pa so imeli različno ime od zakonskih otrok in to je dalo povod za njihovo preziranje in za druge za nje občutno škodljive reči. Kdor se hoče poslužiti te pravice, mora pri notarju ali sodišču podpisati listino, v kateri je povedano, da je s tem zadovoljen. Podpisati mora tudi to mati otroka, če je polnoleten in če ni polnoleten, varuh. Ta spis se potem izroči politični gospodski in stvar je v redu. Važno je tudi, da morajo za nezakonskega otroka skrbeti v prvi vrsti njegov oče, če ta ne more, mati ali pa materini stariši. Veliko žalostnih dogodkov se zgodi, če nimajo take nesrečne matere v najtežjem času nobenega premoženja. Novi zakon določa, da sme taka mati zahtevati že pred rojstvom od očeta, da založi pri sodišču za njo znesek, s katerim se pokrijejo stroški za njo za prvih šest tednov in stroški za otroka za prve tri mesece. Mati sme to storiti le v tem slučaju, če je potrebna in če ne živi nesramno. Tak otrok se vzgaja pri materi, če pa mati ne skrbi za otroka, ga sme tudi vzeti oče k sebi ali pa dati drugam. Če ga je oče priznal, mora ostati tak otrok tudi po očetovi smrti še v očetovi hiši kakor drugi morebitni zakonski otroci. Kadar je za otročje pravice potrebno, more sodišče po novih določbah, če je le mogoče brez vsake pravde, določiti očeta in tudi to koliko mora plačevati vzgojnine. Ravno tako more sodišče, če je treba, uradno dognati otrokovo domovinsko pravico.

5. Posinovljenje.

Do zdaj so morali biti tisti, ki so hoteli katerega otroka vzeti za svojega, stari že nad 50 let. Po novem smejo to storiti že, če so dovršili 40. leto. Omožene osebe smejo vzeti kakega otroka za svojega le, če temu dovoli drugi zakonski. Tudi to moramo z veseljem pozdraviti, da bo vsled tega veliko večkrat in lažje mogoče posinoviti kakega zapuščenega otroka, kar bo seveda v razmerah med vojsko in po vojski tem važnejše. Posinovljeni dobi ime tistega, ki ga posinovi, lahko pa ohrani poleg tega še svoje prejšnje ime.

6. Varuhi.

Povedali smo že, da morajo biti odslej samostojne varuhinje tudi ženske. Nove določbe so še te-le glede varuštva. Redno se varuštvo ne sme nalagati redovnikom ali inozemcem. Dozdaj so bili ti izključeni. Siliti se ne morejo matere ali stare matere, ženske, dalje duhovniki, vojaki, ki so v aktivni službi, javni uradniki, osebe nad 60 let stare, ki imajo pet otrok ali vnukov, za katere morajo skrbeti. Dalje osebe, ki imajo že eno obširnejše varuštvo ali tri manjše in konečno taki, ki so tako oddaljeni od pristojnega sodišča, da bi le težko ali z velikimi stroški izvrševali svoj posel. Opusti pa se določba, da ne sme za varuha biti tak, ki ima s svojim varovan-

cem kako denarno razmerje kot upnik ali dolžnik. Sodišče ima v takem slučaju določiti, ali je dotičnik sposoben za varuha ali ne.

7. Oporoke.

To smo že povedali, da smejo biti pri oporokah za priče tudi ženske po novem. Ravno tako smejo biti odslej tudi redovniki in redovnice in osebe, ki so bile zavoljo kakega hudodelstva, izvršenega iz dobičkaželjnosti, obsojeni. Ta zadnja določba je zelo važna. Dotičnik, ki je oporoko delal, navadno za to določbo ni vedel, da je dotičnik, ki mu priča, bil kedaj obsojen in kljub temu se je potem njegova oporoka ovrгла. Zato pa zadostuje pri ustni oporoki, da samo dve izmed prič moreta s prisego potrditi, kar oporoka obsega.

Do zdaj je šla dedna pravica predač. Iskali so se večkrat daljni sorodniki po širnem svetu, ki so prišli nankrat do dedščine po ljudeh, s katerimi niso imeli prav nobene zveze v življenju. Zakon ima pravzaprav za slučaj, če kdo umrje brez oporoke, določiti, kdo naj bo dedič z ozirom na to, kar bi dotični umrli človek sam določil. Gotovo pa je, da se nihče ne bo spomnil na take sorodnike, o katerih ni morda nikoli slišal in sploh ni imel ž njimi nobenega stika. Po novem imajo postavno dedno pravico stariši, stari oče in stara mati z njegovimi otroci vred, ali pa prastariši. Potomci prastarišev pa nimajo do dedščine nobene pravice več. Važne določbe, ki se tičejo žene ali moža glede na dedno pravico, smo že prej pojasnili.

Pregled po svetu.

Italija. Načrt novega vojnega ministra Zuppelina obstoji v tem, da kolikor mogče hitro pripravi italijansko armado, da bo lahko vsak čas stopila v boj. — Laški ministrski predsednik je prevzel 18. t. m. začasno vodstvo italijanske zunanje politike. V svojem govoru na uradništvo zunanjega urada je slavil rajnega ministra di San Giuffana in naglašal, da se bo rajnikova zunanja politika nadaljevala brez vseh predodgovorov. — Italijanski kralj je izjavil, da bi bilo brez določnega izzivanja kako drugo stališče Italije razen nevtralnosti brezčasno.

Nemčija. Cesar Viljem je prišel pretekli teden v bojno črto na zahodnem bojišču. Vojaki so ga navdušeno sprejeli. — Vlada je zahtevala od državnega zbora ki se je sešel 22. t. m. poldrugo milijardo mark kredita za podpore v Vzhodni Prusiji, za podpore uradnikov in za preskrbo z živili.

Nemško Poljska. Nemci zavzemajo sedaj novo stališče napram poljskemu vprašanju. Ta sprememba je ugodna za Poljake. Merodajni nemški listi se neprestano bavijo z mislijo, da je na vsak način treba ustvariti med Nemčijo in Rusijo novo državo, da tako oproste Evropo ruske nevarnosti.

Rusija. Rusi sami priznavajo, da so pri napadu na Przemysl, ko so eksplozivne mine, izgubili ne samo 40.000 pač pa 70.000 mož. To poročilo so prinesli ruski časopisi v Lvovu. Avstrijska posadka v Przemyslu je pa izgubila samo 600 mož. — Ruski car je pozval pod orožje čno vojsko v vseh gubernijah.

Anglija. Po padcu Antwerpna skrb Angleže dvoje: 1. da ne bi Nemci izkrcali svojih vojakov na Angleškem, 2. da ne bi nemški zrakoplovi obmetavali Londona z bombami. — Anglija nadaljuje gospodarsko vojsko proti Nemčiji in Avstriji s tem, da je razglasila bombaž kot kontrebando, kar nasprotuje vsem določilom mednarodnega dogovora. S tem je prizadela najbolj Ameriko, ki se bo gotovo proti temu postavila na noge. — Angleži utrjujejo London.

Francija. Francoski zbornici se skličeeta koncem leta na kratko zasedanje, da se izvoli predsedstvo. Volitve v senat bi se imele vršiti januarja, pa so jih preložili na poznejši čas. — Francoska vlada je najela osem parnikov za prevoz zamorskih čet iz Senegalije in iz Aižira v Marseille, da ojači francosko armado v francoski Lotringiji.

Belgija. Angleška je odstopila pobegli belgijski vladi za časa vojske otok Kvernsej, ki leži blizu severozahodne francoske obali. — Belgijska vlada se je pripeljala 14. t. m. v Havre. — Nemčija je dovolila, da se smejo belgijski begunci vrniti v Belgijo. Izključeni od vrnitve so samo vojaškoobvezni moški.

Turčija. Sultan je kot poglavar Egipta pri vseh veselih slovesno protestiral, ker so Angleži kršili zasedo Egipta njegove vladarske pravice. Kedi-ve (egiptovski podkralj) je zato pozval angleško vlado, naj v Egiptu ustavi vse vladne posle. — Turški vojni minister Enver paša je imenovan za najvišjega poveljnika turške armade in mornarice. V soboto je došlo uradno poročilo, da Turčija odredila v celi državi splošno mobilizacijo.

Grška. Grška vlada je pričela z obsežnimi utrjevalnimi deli ob bolgarski meji. Izdala se je splošna prepoved za vse vojaške zavezance na Grškem.

Rumunija. Bivši ruski poslanik Šebeko je odpotoval 20. t. m. v Peterburg. — Rumunski kralj je izjavil ministrskemu predsedniku Bratianu: Jaz se ne bom krenil s poti svojega predhodnika in ne bom trpel gospodstva politikov. V zunanji politiki ne bom dopustil nikake izpremembe. Naj pomislijo dotični, ki bi radi spravili Rumunijo v politično pustolovstvo, da pripadam družini, ki zna s svoje poti pomesti vse ovire. Rumunija bo ostala nevtralna.

Črnagora. Črnogorski kralj Nikolaj je šel dne 18. t. m. na posvetovanje v Niš, kjer se nahaja glavni srbski stan.

Srbija. Med srbskimi in ruskimi častniki je prišlo do spora, zato je poveljnik v Srbiji se nahajočih ruskih čet, princ Arzen Karagjorgjevič zapustil Srbijo ter se podal na Kavkaz.

Španija. Ministrski predsednik je ob sprejemu časr ikarjev naznanil, da se

skliče parlament dne 30. oktobra. Opomnili jih je, naj pišejo o vojski brez strasti in predsodkov. Španija je ukrenila brez drage mobilizacije vse potrebno, da si zagotovi nevtralnost.

Portugalska. Framasonstvo, ki je sedanjno svetovno vojsko povzročilo, je pridobilo za se tudi portugalsko frama-zonsko vlado. Kakor se čuje stopi Portugal-ska na pomoč Angliji. — Portugal-ska armada je okužena protivojškega duha in zadnja v Evropi, po številu dose-za pa komaj štiri nemške armadne zbroje, in to le tedaj, ako se do zadnjega moža oboroži. Pomožni zbor deželno-brambnih čet bo štel komaj 60 do 70 tisoč mož. Brodovje, ki sestoji iz štirih oklopnih križarjev in 12 topničark v starosti 16 do 18 let, bo ravno dobro za hrano nemškimi podmorskimi čolnom. — Zadnje tozadevno v soboto došlo poročilo pravi, da se je Portugalska ven-darje premislila in sklenila ostati nev-tralna. Do tega jo je privedlo spozna-nje, da bi v slučaju vojske naletela na mnoge težave doma.

Svetovna vojska.

Dogodki preteklega tedna na boj-nih poljih nam kažejo to-le sliko: Zdru-žene avstrijske in nemške čete prodi-rajo uspešno proti Rusom, katere po-tiskajo nazaj v Rusko Poljsko. Ogrska je očiščena ruskih čet, v Galiciji pa naši zavzemajo mesta, ki so jih imeli prej Rusi v oblasti. Brezdvomno je na tem bojišču pričakovati v kratkem velikih bojev.

V Belaciji so nemške čete zavzele vsa važna mesta. Belgijska armada je raz-krojena, belgijska vlada se pa naha-ja na Francoskem. Belgijski kralj Al-berth je sedaj kralj brez dežele. Begun-ci, ki so bežali pred nemškimi četami, se vračajo nazaj v Belgijo.

V Franciji trajajo boji neprestano naprej, ne da bi še prišlo do odločitve. To je dolgotrajna, velikanska bitka. Po sedanjem stanju stvari je pričakovati, da bo nemška armada zmago-slavna.

Iz srbskega bojišča ni posebnih po-ročil. Kolikor je mogoče povzeti iz uradnega poročila, je gotovo, da je Bos-na očiščena srbskih čet, ki so vpadale v deželo čez mejo. Naši so tudi po tri-dnevnem boju osvojili Jagodino plani-no, ki je bila najmočnejša srbska brambna pozicija.

Angleže skrbi, da ne bi Nemci iz-krkali svojih čet na Angleškem in da ne bi Zeppelinovi zrakoplovi bombardirali Londona.

Na morjih še ni prišlo do nobenih večjih bitk. Pač pa delajo nemške lad-je Angležem mnogo preglavic. Dosedaj so Angleži izgubili vsega skupaj 88 ladij.

Natančneje o teh dogodkih v na-slednjem.

Avstrija — Srbija, Črnagora.

Sreda, 21. oktobra 1914.

Čez Zagreb se poroča z južnega bo-jišča, da so Srbi podvzeli obupen napad na Črni vrh. Ta napad so Srbi plačali z izgubo dveh pehotnih polkov, dveh baterij in več strojnih pušk.

Petek, 23. oktobra 1914.

Po tridnevnih bojih v Srbiji so osvo-jile naše čete Jagodino planino. To je najmočnejša srbska brambna pozicija, ki nam je dozdej prišla v roke.

Sobota, 24. oktobra 1914.

Uradno se 23. oktobra razglasa: Močne srbske in črnogorske sile, ki so svojčas vdrie po južnovzhodnih krajih, kjer ni bilo naših čet, v vzhodno Bosno, in jo z neukročeno tolpo plenečih in morežih četašev nadlegovale, so bile 22. t. m. po tridnevnih ljutih bojih v pro-storu ob obeh straneh ceste Mokro—Rogatica poražene in prisiljene, da so se morale hitro umakniti.

Avstro-ogrski aeroplan s strojno puško je dne 17. t. m. prišel nad Lovčen, na-padel radiotelegrafsko postajo in en črnogorski bataljon. Pri tem je bilo ranje-nih nekaj črnogorskih vojakov. Tudi avstro-ogrski brodovje je krepko bom-bardiralo Lovčen.

Avstrija — Rusija.

Nedelja, 18. oktobra 1914.

Uradno se poroča: Tako na črti Stari Sambor—Medyka in ob reki San vršeča se bitka, kakor tudi naše opera-cije proti reki Dnjester se ugodno raz-vijajo. Severno od Wyskowa so bili Ru-si ponovno napadeni in vrženi nazaj. — Pri Synowucku so naše čete s silo prekoračile reko Stry in so pri tem za-vzele višine severno od omenjenega kraja ter zasledovale sovražnika. Ravno tako smo zavzeli višine severno od Zodbuza in jugovzhodno od Starega Sambora. Tudi severno od reke Str-wiaz napreduje naš napad. Severno od Przemysla smo pričeli pridobivati trd-na tla na vzhodnem bregu reke San. — Številno med našimi operacijami ujetih Rusov se še ne da dognati. Po doseda-njih poročilih je več kot 15.000 ruskih ujetnikov.

Ponedeljek, 19. oktobra 1914.

Uradno se razglasa: Naši napadi na obeh straneh reke Strwiaz so se včeraj nadaljevali in dospeli na nekaterih toč-kah že čisto blizu sovražne čete. Na posameznih krajih so naše čete prodi-rale s pomočjo izkopanih jarkov, prav kakor v trdnjavski vojski. Preteklo noč je bilo več ruskih napadalnih poizku-sov krvavo odbiti. Tudi danes se boji na celi črti nadaljujejo. Sedaj je pose-gla v boje tudi naša težka artiljerija. Zasledovanje sovražnika, ki so ga vrgle nazaj naše čete severno od Wyszkowa, se nadaljuje. Druge naše čete, ki so došle čez Karpate, so prodrle že do kra-ja Lubience na višine severno od Oro-wa in v okolico Uroza. Zgube Rusov pri

napadu na Przemysl se cenijo na 40.000 mrtvih in ranjenih.

Torek, 20. oktobra 1914.

V bitki vzhodno od Chyrowa in Przemysla smo imeli včeraj vnovič velike uspehe. Posebno srdit je bil boj pri Mi-zyniecu. Višino Magiera, ki je bila do-slej v sovražnikovih rokah in ki je na-pravljala našemu prodiranju znatne težkoče, so popoldne, potem ko je naša artiljerija napravila mogočne predpr-prave, naše čete zavzele. Severno od Mi-zynieca je naš napad napredoval do na-sprotnika vzhodno od Przemysla, da je mogoč naskok na višino pri Medyki. Na južnem bojnem krilu so bili posebno proti višinam južnozahodno pri Starem Samboru tudi ponoči nadaljevani na-padi Rusov odbiti. V dolini Stryja in v dolini Swica se naše čete bore. Tudi na Sanu smo se včeraj na raznih toč-kah borili. Večerni napad nasprotnikov na naše pri Jaroslavu na vzhodni breg prepeljana moči se je popolnoma po-nesrečil. Na Ruskem Poljskem je zdru-žena nemško-avstrijska konjenica veli-ko sovražno konjeniško silo, ki je po-izkusila prodirati zahodno od Varšave vrgla nazaj čez Sochaczew.

Listi poročajo, da bodo v par dneh naše motorne baterije pričele svoje delo pri Varšavi ter svoje sposobnost poiz-kušale tudi na ruskih trdnjavah.

Bitka v srednji Galiciji postaja po-sebno severno od reke Strwiaz čezdalje ljutejša. Naš napad pridobiva trajno tla proti vzhodu. Za posamezne poseb-no važne višine se vrše na obeh stra-nih skrajno hudi boji. Vsi poizkusi so-vražnika, da bi zopet zavzel višino Ma-giera, so se ponesrečili. Nasprotno pa so osvojile naše čete takozvano »drevesno višino« severovzhodno od Tyszkowic, za katero so se vršili hudi boji. Južno od Magiere so naši iz več krajev pregnali sovražnika. V teh bojih je bilo zopet ujetih veliko Rusov, med njimi en gene-ral, in zaplenjenih več strojnih pušk. Ujetniki pripovedujejo o groznem učin-ku našega artiljerijskega ognja. Južno od reke Strwiaz, kjer se razteza naša fronta čez Stari Sambor, se vrše boji vedno na istem mestu. Stryj, Körösmező in Sereth se naše čete, potem ko so pregnale sovražnika, zasedle.

Zadnji ostanki ruskih čet, ki so vpadle čez Karpate in katere so naše sile vrgle iz Marmaros—Szigeta ter na-to neprestano potiskale čez Karpate, so doživeli včeraj pri Körösmező zopet nov poraz. Rusi so z mrzlično hitrostjo iz-praznili kraj Körösmező in pobegnili čez mejo. S tem je Ogrska očiščena zad-njih ostankov ruske invazije.

Četrtek, 22. oktobra 1914.

Med težkimi, trdovratnimi napadi na utrjene ruske postojanke od Fel-sztyna do ceste vzhodno od Medyke, smo zopet na več točkah napredovali, med tem ko ruski protinapadi niso mogli nikjer prodreti. Preteklo noč so naše čete z napadom osvojile kapeline viši-ne severno od Mizynieca. Južno od Ma-giere se je našim četam posrečilo iz

osvojenih krajev prodreti proti višini. Na južnem krilu se vrši v glavnem le artiljerijski boj. Ker se daleč na okoli uporabljajo moderne poljske utrdbe, ima bitka po večini značaj trdnjavske vojske. V Karpatih smo včeraj vzeli prelaz Jablonica, zadnji prehod, ki je bil še v rokah ruskih čet. Na ogrskih tleh tedaj ni nobenega sovražnika več. Naše prodiranje v Bukovini je doseglo reko Veliki Sereth.

Petek, 23. oktobra 1914.

Z Dunaja se poroča: Bukovinski deželni predsednik grof Meran je dne 22. t. m. dopoldne brzojavil poslancu Nikolaju Wassilku: Černovice so Rusi zapustili, mesto so zasedle naše čete. Grof Meran. Avstr. vojaki so vkorakali v Černovice brez boja. V mestu vlada veliko veselje. Vojaki in prebivalci se poljubujejo. Grof Meran razdeli 500.000 kron med stradajoče prebivalstvo.

Sobota, 24. oktobra 1914.

Medtem ko je v bitki južno od Przemysla imela včeraj glavno besedo naša proti sovražnim opiralščem namenjena težka artiljerija, so se razvili hudi boji ob spodnjem teku reke San, kjer smo na več točkah pustili, da je sovražnik prekoračil reko, da bi ga potem lahko napadli in porazili. Ruske čete, ki so prišle čez reko, so že povsod potisnjene nazaj do reke. Pri Zarzece smo ujeli nad 1000 Rusov. Deli naše armade so se nepričakovano pojavili pred Ivangorodom, porazili dve ruski diviziji, ujeli 3600 Rusov in zaplenili eno zastavo ter 15 strojnih pušk.

Nemčija — Rusija.

Ponedeljek, 19. oktobra 1914.

Uradno se poroča: Na vzhodnem bojišču naše čete v okolici Lyke napredujejo. Boji pri Varšavi in južno od Varšave se nadaljujejo. V guberniji Suwalki so bili včeraj Rusi mirni. Število pri Schirwindtu ujetih Rusov se je zvišalo na 4000; prav tako je bilo zaplenjenih še nekaj topov.

Sobota, 24. oktobra 1914.

Veliki glavni stan poroča: Na vzhodu so bili odbiti ruski napadi zahodno od Avgustova. Pri tem smo zaplenili več strojnih pušk.

Nemčija, Avstrija — Francija, Belgija, Anglija.

Sreda, 21. oktobra 1914.

Glavni vojni stan poroča z dne 20. oktobra: Nemške čete, ki prodirajo od Ostende ob obali, so zadele v ozemlju Iser pri Nieu-Port na sovražne moči. Od predvčeraj naprej so z njimi v boju. Napadi sovražnika na zahodu od Lille so bili tudi včeraj z velikimi izgubami nazaj vrženi. — Na vzhodnem bojišču se ni zgodilo nič posebnega.

Četrtek, 22. oktobra 1914.

Uradno se poroča: Ob kanalu Iser so naše čete v hudem boju. Sovražnik podpira svojo artiljerijo od morja, se-

verozahodno od Nieuporta. Nek angleški torpedni čoln je postal vsled strelav naše artiljerije bojanezmožen. — Boji zahodno od Lille trajajo dalje. Naše čete so tudi tam prešle v napade in vrgle sovražnika na več točkah nazaj. Ujetih je bilo okoli 2000 Angležev in zaplenjenih več strojnih pušk.

Petek, 20. oktobra 1914.

Boji v Iser kanalu še trajajo. 11 angleških bojnih ladij je podpiralo sovražno artiljerijo. — Vzhodno od Dixmuidena smo sovražnika vrgli nazaj. Tudi v smeri Yperna so naše čete prodirale z uspehom. — Boji severozahodno in zahodno od Lille so bili zelo srditi, sovražnik se je pa počasi na celi fronti umikal. — Hudi napadi, prihajajoči iz smeri od Toula proti višinam južno Thiaucurta so bili z najtežjimi izgubami Francozov vrženi nazaj. Popolnoma je dokazano, da so belgijske oblasti angleškega admirala, ki je poveljeval brodovju pred Ostende, komaj odvrnile od namere, da bi obstreljeval Ostende.

Sobota, 24. oktobra 1914.

Veliki glavni stan poroča: Ob kanalu Iser smo včeraj dosegli uspehe. Južno od Dixmuidena so naše čete prodrele naprej. Zahodno od Lille so bili naši napadi uspešni. Zasedli smo več krajev. — Nadaljnjo poročilo se glasi: Nemške čete so prekoračile kanal Iser, potem ko so vrgle nazaj belgijske in angleške zbornice in osvojile Armentieres in Bailleul zahodno od Lille.

Nemčija — Japonska.

Torek, 20. oktobra 1914.

Japonska vlada je predlagala gubernorju v Kiaučau, naj pusti civilno prebivalstvo pred napadom iz trdnjave. Predlog je bil sprejet. Ko bo civilno prebivalstvo iz mesta odšlo, se začne obstreljevanje trdnjave.

Po uradnem japonskem poročilu je dne 17. oktobra japonska križarica »Takatšihō« v zalivu Kiaučau zadela ob mino in se potopila. Od posadke, ki je štela 204 može, se je rešil samo en častnik in devet može.

Sreda, 21. oktobra 1914.

Poveljnik japonske armade pred Čingtavom je ponudil nemškemu poveljniku častno kapitulacijo. Posadke bi ne prepeljali kot vojnih ujetnikov z japonskimi ladjami v Evropo. Nemški poveljnik je to odločno odklonil. Domačini smejo iz mesta. Odločilen japonski napad se pričakuje. — V sredo prejšnjega tedna je porušilo angleško-japonsko brodovje čingtavški utrdbi Iltis in Kaiser. Angleške izgube so neznatne. — Iz Tokia se poroča »Rusk. Slovu«: Na čingtavske ceste je padel neki japonski aeroplan. Usoda obeh letalcev ni znana. Admiral Kato poroča o resnih bojih japonskega brodovja torpednih rušilk z nemškimi vojnimi ladjami. Topovi nemških utrdb streljajo na večjo daljavo, kakor topovi japonskih vojnih ladij. Odpor Nemcev Japonce izziva do

skrajnosti. Japonsko časopisje piše brez razlike, da zahteva padec trdnjave japonska narodna čast. Nad dvesto japonskih mornariških kadetov se je javilo v gotovo smrt na japonskih ladjah požigalkah. Nemci so podminirali rudnike v Šantungu, predno so jih zapustili. Ko so pričeli Japonci v njih delati, je bilo zato veliko ljudi ubitih. Japonski vojaški strokovnjaki izjavljajo, da poklonita japonska armada in mornarica mikadaku Čingtav 30. oktobra kot vezilo za god. Nad 600 samurajev (japonski plemenitaši) hoče z gotovo smrtjo darilo mikaduo zagotoviti.

Sobota, 24. oktobra 1914.

Čingtav Kiaučau obstreljujeta japonska vojna in angleška linijska ladija »Triumph« brez uspeha. 14. t. m. je zadela neka težka havbica krov ladije »Triumph«. Nemški kanonski čoln »Jaguar« je lahko poškodovan.

Na morju.

Iz Berolina se uradno razglasa: Dne 17. oktobra popoldne so se zapletli naši torpedni čolni S 115, S 117 S 118 in S 119 nedaleč od nizozemskega obrežja v boj z angleško križarko »Undaunted« in s štirimi angleškimi rušilci. Po uradnih angleških poročilih so bili potopljeni 4 nemški torpedni čolni; od posadke so izkrcali na Angleškem 31. mož. — Uradno se poroča: Dne 18. t. m. popoldne je bil v severnomorskem zalivu uničen angleški podmorski čoln E 3. — Japonska križarka »Idzumo« je blizu izliva Kolumbije zavozila v ameriški tovorni parnik »Francis Legget« in ga je potopila. Vtonilo je 65 oseb, med njimi 37 potnikov. Japonska križarka ni na rešitev ponesrečencev niti mislila. — Avstrijsko armadno vodstvo javlja o dogodkih na Jadranskem morju; Dne 17. oktobra zjutraj je prišlo na morju južno od D' Ostro do praske med nekaterimi torpednimi in podmorskimi čolni in enim letalom in francosko križarko »Waldeck-Rousseau«. Četudi je sovražnik naše enote hudo obstreljeval, so se nepoškodovane vrnile. Francoske ladje so obstreljevale svetilnik D' Ostro; poškodovale so samo galerijo svetilnika. Škoda je brez pomena. Dalje odtod se nahajajoča skupina francoskih ladij, ki smo jo opazovali, je hitro zapustila naše vode, ko so se prikazali naši podmorski čolni. Dne 13. oktobra v jutranjih urah so napravili naši torpedni čolni pot v luko Bar. Tam so iz bližine razrušili s topovi skladišča in naložene železnične vozove. — Uradno angleško poročilo pravi, da je do 23. t. m. padlo v nemške roke 88 angleških ladij. — Angleško vojno brodovje je manevriralo v četrtek 22. t. m. ob vhodu v Dardanele.

V zraku.

Zrakoplov sestava »Golob« je plaval nad Nancyjem v Franciji ter vrgel bombe, ki so padle na kolodvor. Prva bomba je izkopal na stranskem tiru globoko luknjo, druga je padla na železniško pot pred hišico železniškega delavca ter je raztrgala brzojavne žice.

tretja je poškodovala tovoren voz. Trije železniški uradniki so bili ranjeni. — Neki nemški letalec je vrgel v Pariz dva oglasa. V oglasih so bila pisana imena ujetih francoskih častnikov, pade Antwerpna in pozdrav: »Na svideenje v Parizu!«

Stari oča.

Na zapečku stari oča
star kot zemlja, gluha kot buka,
kadar pridem mimo njega,
pa za ramo me pocuka.

»Franca, daj, preberi starcu,
kaj že neki vojska pravi,
al jih bodo? — Al po starem
naš se regiment postavi?«

Pa mu kažem novi Glasnik,
vpijem, — vse po vrsti greva
skozi Ravarusk, Krasnik,
v Belgrad, Šabac, do Valjeva.

Kam že noter na Francosko
nemška vojska se razteza;
o Angležu, da mu ladje
Prus na dno morja pogreza.

»Saj sem rekel, saj sem pravil,
Bog sedaj cesarje vaga.
To jo bodo izkupili,
naša bo nazadnje zmaga.«

Kupljen je bil Garibaldi,
z zlatom plačan od Angleža,
zdaj bo pa na njega padla
močne božje roke teža.

Uj kako grdo Francoz je
nas na Laškem osleparil!
Zdaj ga bo s pravično šibo
Bog po tilniku udaril.

Bog drži s cesarjem sivim,
ž njim in z našo domovino:
maščevana bo Madženta,
maščevan bo Solferino.«

Tu umolkne stari oča,
solzo z lica si obriše,
pa z zapečka se pomakne
k nam do mize, v kotu hiše.

»Naš bo zmagal, to vam pravim,
naš, ki samo svoje brani.
Da bi še Radecki živel,
da bi zdaj mu stal na strani!

Ej, Radecki s sivo glavo
pa s patnoštrou v veli roci
jo je jahal v boj krvavi; —
— Mož —, da ni jih več, otroci!

To sem sklenil, ko izdahnem,
ko počivat v grob se vležem,
prva pot mi bo v nebesih
k njemu, da mu v roko sežem.

Zdaj tam gori vojsko vodi,
prosi, da bo Bog pomagal;
in zato se zanesimo:
Naš bo zagotovo zmagal.«

Na zapeček zleze oča,
tajno tiho je po hiši.
Na patnoštru le rožljanje
jagod se z zapečka sliši.

Gorenjka.

Dom in svet.

Geslo novega papeža. Sv. Oče Benedikt XV. si je izbral za svoje geslo: V Te, Gospod, sem zaupal, na veke ne bom osramočen.

Branitelj Przemysla Kranjski. Deželni glavar dr. Šusteršič je čestital branitelju trdnjave Przemysl, feldmaršallajtnantu Kusmaneku, ki je bil poprej divizionar v Ljubljani in ima Ljubljanko za ženo, k slavni zmagi, na kar je dobil sledeči odgovor: »Zelo sem vzradočen po Vaših priznalnih besedah in prijaznih čestitkah! Bili so vroči boji, ki smo jih prestali z božjo pomočjo. Iskrena hvala za Vaše in dežele prijazno mišljenje. — Kusmanek, feldmaršallajtnant.«

Novi finančni minister. Cesar je imenoval dosedanjega voditelja finančnega ministrstva, dr. Engla za finančnega ministra. Dr. Engel je bil eden najizvedenejših finančnih uradnikov.

Prestolonaslednik pri cesarju. Dne 22. t. mes. je cesar zasljal prestolonaslednika nadvojvodo Karla Franc Jožefa, ki se poda zopet na bojišče. V petek je prestolonaslednik obiskal Pulj.

+ **70letnico svojega rojstva** je izpolnil 24. oktobra 1914 gospod duhovni svetnik Simon Zupan, župnik na Ježici. Tako smo povzeli iz rojstnih zapisnikov. A če pogledamo njegovo delo in vnemo za župnijo in občino posavsko, vidimo moža z mladeniškim ognjem, kakor da je pozabil svojih sivih las in let. Noge so mu bile že parkrat namenjene: pojdemo v pokoj; a duhovniško srce je reklo: nikar, delaj, dokler je dan! Tako gospod Simon Zupan še vedno dela. Delaj, vestni delavec, Bog Ti daj, da navežeš še velik snop lepih del in zasluženj. V zahvalo za vse njegovo delovnanje v župniji se je v nedeljo, 25. t. m., vršila v Društvenem domu skromna a krasna slovesnost, katero so prelepo označevali mlaji s pomenljivim slavolokom in geslom: Vse za vero, dom, cesarja. Slavnost je počastil tudi mil. g. stolni dekan Kolar in še več drugih gospodov.

Testament prestolonaslednika. V testamentu prestolonaslednika Franca Ferdinanda so našli tudi določbo, da se da ženskemu samostanu v Halu na Tirolskem večji znesek. Ta znesek naj bo za maše, pri katerih se naj moli za politične in osebne sovražnike pokojnega prestolonaslednika. Tako plemenit je bil ljubljani naš Franc Ferdinand.

Poziv črnovojniki, ki so rojeni leta 1878. do vštetelega 1890. Črnovojniki, ki so rojeni leta 1878—1890, so pozvani pod orožje. Da se dožene, kateri izmed omenjenih črnovojniki so sposobni za orožje, se vrši od 16. novembra

do 31. decembra 1914 po političnih okrajih komisijonelno pregledovanje. K pregledovanju pridejo vsi oni, ki niso vojaki, bodisi da so bili pri naboru spoznani za nesposobne za orožje, bodisi da so bili vojaki, pa so superarbitrirani. Pregledovanje se vrši neglede na pristojnost v okraju bivališča in zagadelj se je vsem tujim, omenjena leta rojenim zglasiti pri županstvih v bivališču, v Ljubljani v mestnem vojaškem uradu v Mestnem domu, in sicer do 31. oktobra. Zglasiti se je tudi onim, ki rabijo legitimacijo za presto vožnjo k pregledovanju in nazaj. V Ljubljano pristojnim in tudi v Ljubljani bivajočim črnovojnikiom se je zglasiti le tedaj, če so po naboru pridobili pristojnost v Ljubljani. V Ljubljano pridejo k pregledovanju le ljubljanski in okoličanski črnovojniki, vsi drugi pa pridejo k pregledovanju pri svojih okrajnih glavarstvih. Za Ljubljano se vrši pregledovanje najbrže od 16. do 21. novembra v Mestnem domu. Razvrstitev letnikov se pozneje objavi. Opozarjamo, da se je zglasiti za pregledovanje do 31. oktobra brez poziva in da se tudi za pregledovanje ne bodo dostavljali posebni pozivi. Pozor torej, da vojaško sodišče ne bo imelo posla!

K sedanjim črnovojniškimi naborem. Črnovojniški nabori letnikov 1878—1890 se ne bodo vršili samo v Ljubljani, marveč v vseh mestih, kjer je sedež okrajnega glavarstva.

Dovoljena vrnitev rezervistov iz Amerike? Listi poročajo, da se v bodoče ne bodo ustavljali rezervisti vojskujočih se držav na nevtralnih ladjah. Ako se ta vest potrdi, potem bi se moglo po računu nemškega in avstrijskega konzulata v New-Yorku čez Nizozemsko in Italijo vrniti v domovino 550.000 rezervistov, med njimi mnogo častnikov.

Katerim vojnimi poštam se lahko pošiljajo ovoji. Zasebni promet s poštnimi zavoji se je zopet otvoril 24. okt. s sledečimi poštam: 9, 11, 16, 21, 31, 33, 34, 38, 39, 40, 44, 45, 46, 49, 51, 55, 61, 66, 68, 69, 76, 78, 84, 85, 88, 95, 96, 106, 111, 113, 119, 140, 151, 168, 187, 188, 189, 190, 191, 211, 212, 300 do 311. Dopusčeni so le zavoji z uniformami, prtljajni vojaški predmeti s perilom in s črevlji. Zaviti morajo biti zavoji v tako blago, ki ne prepušča vode ali pa v lesene za boje. Dopustna je teža do 10 kg; zavoj ne sme biti nad 80 cm dolg.

Letni živinski semenj v Zagorju ob Savi se vrši dne 3. novembra t. l.

Na smrtni postelji se je poročil v Zagrebu Mihael Vereš. Ker je bil težko ranjen, se je njegovo stanje vedno bolj slabšalo, vendar je hotel izpolniti svojo obljubo zaročenki. Ona je prišla iz Subotice, se z njim poročila, a drugi dan je že njen mož umrl za ranami.

Gališki begunci se za sedaj ne vrnejo domov. Neki poljski list je nedavno vabil goliške begunce, da se povrnejo v kraje, ki so jih Rusi zapustili. Sedaj pa se sliši, da je notranje ministertvo uvedlo preiskavo, ali je že čas,

da se begunci vrnejo. Dognalo se je, da ne, to pa z ozirom na okolnost, da je Galicija vsled vojne hudo trpela, da ni zadosti živil na razpolago in da je mnogo krajev razrušenih, ni pa še čas, da bi jih iznova zgradili.

Tudi »mrtvi« se oživiljajo. V izkazih izgub je med mrtvimi tudi Albin Kramar, četovodja pri 17. pešpolku. Tudi mi smo to ponatisnili. Sedaj se je pa »mrtvi« četovodja Albin Kramar oglašil s pismom iz Rusije. Ranjen je bil v levo nogo, a upa da bo okrevljal. Pismo je prispelo po posredovanju »Rdečega križa«, kar kaže pečat na omotu.

V Zagrebu sta bila poročena g. Bohuslav Leočička, lekarnar in hišni posestnik v Tržiču in gdč. Kati Rastovčan, lekarničarka v Zagrebu.

V Tržiču se je ustanovil damski odbor za cel tržiški sodni okraj. Načeljuje mu gospa županja Frančiška Ahačič; podnačelnici sta veletovarnarjevi soprogji gospe Avrelija Glanzmann in Ida Mally.

V Tržiču je umrl bivši posestnik Matej Dovar, večletni član društva sv. Jožefa. V svoji oporoki je zapustil po 200 K društvu sv. Jožefa, podporni bolniški blagajni in gasilnemu društvu. Društvo sv. Jožefa mu je zapelo tri žalostinke v slovo. Naj počiva blagi dobrotnik v miru!

Zajče kože za vojake na bojiščih. Nemška cesarica je o priliki, ko se je oglasilo pri njej predsedstvo vojnega odbora za toplo spodnjo obleko, opozorila, naj se v čim večji meri rabijo nadomestila za volno. Odbor je nato sklenil za trebušne pasove rabiti z ajčje kože. Strokovni izvedenci so izrekli, da so taki pasovi izredno primerni in dobri. Sedaj dobiva odbor nešteto zajčjih kož v dar; ako pa te ne bodo zadostovale, jih nameravajo tudi kupovati. To bodi migljej tudi za nas!

Papirnatega denarja po 1 K ne bo. Svoj čas se je poročalo, da bo izdan papirnat denar po 1 K. Kakor se sedaj sliši, so to namero opustili, ker je drobiža dovolj na razpolago.

Očetomorilec obsojen na smrt. Kakor smo že poročali, je ubil sin Martin Radič svojega očeta, ki je bil znan pijanec. Pred celjskim sodiščem je bil morilec obsojen na smrt, in sicer na vislice.

Cerkvene dragocenosti za »Rdeči križ«. Dunajski listi poročajo iz Marjinega Celja, da sta prelat in zakladno predstojništvo sklenili podariti vso zlatino in srebrnino iz zakladnice »Rdečemu križu«. Izvzeti so le predmeti, ki imajo zgodovinsko in umetniško vrednost.

Otroka popustila. Dne 3. septembra je prinesla neka kmečka ženska v zavetišče »Angelorum« v Sp. Šiški okoli 3 leta starega dečka z dozdevnim imenom Jožef Urbančič, ter obljubila, da pride zvečer ponj. »Skrbne« matere pa ni bilo po otroka in se ga je vsekako na ta način iznebila nalašč. Kdor bi o nji kaj vedel, naj sporoči pristojni ob-

lasti, ali pa zavodu »Angelorum« samemu.

Plačilo za umor. Neki ranjeni srbski rezervni častnik, belgrajski odvetnik, katerega so naše čete ujele, pripoveduje, da je srbski major Milan Pribičević, ki je imel veliko vlogo pri umoru nadvojvode Franca Ferdinanda, padel pri avstrijskem bombardiranju Belgrada zadet na belgrajski cesti od šrapnela. V Belgradu je padel tudi druga gonilna sila »Narodne Obrane« stotnik Sava Popović.

Iz Tržiča. Umrl je nedavno tu tovarniški delavec Ivan Benedik iz sorske župnije. Bil je zvest bralec »Domoljuba« kateremu je bil ves čas naročnik. Lep pogreb je pričal o spoštovanju, katero je vžival pri sosedih in sodelavcih. Naj počiva v miru!

»Mrtvi« se oglašajo. V uradnem izkazu je bil proglašen mrtvim Franc Andoljšek, vojak 17. pešpolka iz Kopolj dobrepoljske fare. Opravila se je zanj osmina in orožništvo je po nalogu glavarstva poizvedovalo glede preskrbe njegove družine. Te dni je pa pisal svoji ženi iz Rusije, kjer se nahaja v bolnišnici. Dobil je bil več kroglj. Drugo pismo je pisal sosedu, katerega prosi, naj mu oskrbuje čebele. Bog daj, da bi se še več »mrtvih« oglasilo!

Znano sleparico Vodiško Johanco je policija aretirala v Dravljah, ko je pobirala v imenu »Rdečega kraža« denar za svoj žep.

Izseljevanje v Ameriko padlo. Izseljevanje v Ameriko je zadnje mesece, odkar je izbruhnila evropska vojska, izredno padlo. Amerikanske izseljevalne oblasti so zato veliko uradnikov odpustile. V Ameriko se je naselilo junija 55.919 (lani 136.546), julija 49.398 (lani 108.168) in avgusta 28.112 (lani 102.958) oseb.

Novi grobovi. Na južnem bojišču je umrl Ljubljčan major Jul. Tambornino. — Na Kožljaku je umrl star veteran Jernej Korošec, ki je v bojih v Italiji izgubil eno nogo. — Na severnem bojišču je padel nadporočnik Herman Štemberger. — Padel je na severnem bojišču Cir. Domicelj dne 8. sept., rojen v Zagorju na Pivki, brat okrajnega glavarja v Črnomlju. — 22. t. m. popoldne je umrl g. svetnik in župnik Janez Gerčar v Dobu. Rojen je bil 1. 1842 v Velepohljah v sodnji Brdo. Delj časa je bil knezoškofijski tajnik pri knezoškofu Vidmarju. Potem je bil nekaj časa za kaplana v Kranju. L. 1890. pa je dobil župnijo Dob, katero je vodil do svoje smrti. N. v. m. p.! — Na bojnem polju pri Grodeku je padel nadporočnik Emil Fink, sin ravnatelja c. kr. pomožnih uradov.

Nesreče. V Srednjivasi pri Šenčurju je peljala M. Sajović domov voz stelje. Voz je padel nanjo in jo zadušil. — Ustrelil se je v Trstu 28 let stari finančni preglednik Karel Medič. — 15. t. m. se je vrnil od vojakov 21. letni Ferdinand Pirc iz Breze, občina Velika

Loka, da se poslovi od svojih staršev, predno odrine na bojišče. Ko je hotel Pirc zvečer obiskati s kolesom nekega prijatelja, je zadel blizu svojega doma v nek tovoren voz s tako silo, da je padel. Le s težavo je mogel priti domov, kjer se je moral takoj vleči. Pozvani zdravnik je izjavil, da je Pirc notranje poškodovan. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico, kjer so ga operirali, a poškodovan je bil tako hudo, da je umrl.

Svetovna vojska. Zadnjič smo že naznanili, da prične Katoliška bukvarna v Ljubljani izdajati v sešitkih veliko delo, v katerem bodo enotno zbrani vsi veliki dogodki svetovne vojske. Prvi teh sešitkov izide začetkom meseca novembra. Delo bo krasilo mnogo izvirnih in drugih slik. Bojni dogodki od početka svetovne vojske bodo pa popisani jasno preprosto in razvrščeni po posameznih zvezkih tako, da si bo vsak lahko napravil o dogodkih na posameznih bojiščih jasno sliko. Velika vrednost dela bo tudi v tem, da se bo oziralo na posameznih bojiščih na naše avstrijske vojake in pri opisovanju dogodkov na bojnih poljih zlasti na naše slovenske vojake. Ti popisi bodo napravljeni na podlagi izvirnih pismenih ali pa ustmenih poročil vojakov. Delo je vsestransko priporočbe vredno. Za vojake bo to zelo pripravno darilo in mnogo spominov vzbujajoče čtivo.

Grofinja Zichy ob smrti slovenskega junaka. Iz Kratine se nam poroča: Tukaj so naši zvonovi zapeli zadnjo pesem mladeniču Jožefu Resnik, prvemu, kakor je sedaj znano, ki je iz naše vasi in iz dobske fare umrl za domovino. Umrl je v bolnišnici v Komornu na Ogrskem. Grofinja Zichy, ki mu je 4 tedne stregla, piše njegovi materi sledeče: »Vaš sin je prenašal bolečine z največjo potrpežljivostjo in bogovdanostjo. Predvčeranjim (18. okt.) je pri zavesti prejel sv. zakramente; včeraj od poldneva mu je postalo slabše, ob 1/6. uro je mirno zaspal. Njegova zadnja beseda je bila: »Mama!« Dala sem mu poljubiti križ z odpustki za umirajoče in mu sama zatisnila oči. Rožni venec, ki ga je večkrat molil, mu dam v grob, ravno tako tudi eno svetinjico Matere Božje, ki jo je nosil na vratu, drugo Vam pošiljam tu v pismu. Pri njegovem pogrebu bom zraven in bom dala cvetlic na njegovo krsto. Bog Vam pomagaj težek udarec vdano prenašati, tolaži naj Vas, da je Vaš sin pobožno in vdano za domovino umrl. Tudi jaz sem pred leti izgubila svoje edino dete in zato se lahko uživim v Vašo bolečino.«

Zanimivo prorokovanje. Neka nemška stoletna pratka je prinesla že pred leti za l. 1914. zanimivo prorokovanje. Prišel bo čas, ko bo postal svet zelo brezbožen. V mesecu maju se bo pripravljala vojska, toda bo še čas. Mesec junij bo na vojsko vabil. Julij bo tako krut, da bodo morali mnogi vzeti slovo od žen in otrok. V avgustu se bo na vseh straneh slišalo o vojski. September in oktober bosta prinesla veliko pre-

litje krvi. V novembru se bodo videle čudovite stvari. O Božiču pa se bo pelo o miru.

To je duh naših fantov! Iz pisma, ki ga je pisal vojak-Orel svojemu prijatelju povzamem tele lepe misli, ki jih je napisal: V sedanjem času veliko molim in se k tabernakelnu zatekam in Te prosim — kakor prosim vsakega, komur pišem — tudi Ti se me kdaj v svoji molitvi spomni! V tem oziru bi Ti rad veliko povedal, a ne morem. Le to vedi, da trdno zaupanje v Boga, zlasti pa v Marijo, ni brezuspešno — nasprotno, pomoč od zgoraj se kaže potem pri vsakem človeškem koraku — dá, celo pri malenkostih, ki bi se sicer človeku zdele smešne. Če me Božja volja ohrani živega in zdravega, bom to misel povedal vsakemu, kjer bo prilika. Rešitev človeštva bo izšla iz gorečih molivcev, duhovnih bojevnikov, bolj kot iz pripovedovalcev o lepem in dobrem, ki samo besede slikajo v zrak, a ne v svoja in druga srca. Pomisli: če bom ležal v bojni vrsti sredi sovražnik krogelj, kako dobro mi bo dela misel, da toliko mladih slovenskih Orlov po vplivu orlovske organizacije morda v istem hipu goreče povzdiguje svoje misli k Bogu in da sem tega v majčkeni meri tudi jaz deležen, čeprav sem zelo grešen človek! Morebiti bo Bog zato smrtno puščico od mene obrnil. Če ne, se pa najdemo skupaj tam, kjer nam je On že davnej lepo domovje pripravil. Dragi, moč nebeških reči in resnic se zdaj živo, živo čuti! — Tako Orel-vojak v svojem pismu. Mi pristavljamo: Ponosna si lahko lepa orlovska organizacija, da si med svoje člane zanesla takega duha! To je zakladnica, ki jo ne more vzeti noben sovražnik.

Katoliška bukvarna v Ljubljani naznanja o delu »Svetovna vojska«, ki prične izhajati sledeče: Cena za vsak posamezen sešitek znaša 60 vin.; četrtletna naročnina (6 sešitkov) pa samo K 3.—, če se pošlje naročnina naprej. — Ker bo obseg posameznih sešitkov mnogo obširnejši, kakor smo prvotno mislili, znaša cena za posamezno kupljen sešitek 60 vin., medtem ko se cena za naročnike, ki bodo plačevali naročnino četrtletno naprej, ne bo dvignila, in znaša naročnina za 6 sešitkov samo K 3.—.

Ganljiv dokaz domovinske ljubezni. Na Drenovem griču se nabira v blagi namen Rdečega križa. V šoli se je zglašila 2 letna Julka Friškovec. Na vprašanje kaj želi, se odreže dekletce: »Na krajcar za soidate!« »Kje si dobila novec«, vpraša šolska voditeljica. »Koruzo sem robkala pa mi ga je dal Andrejc,« bil je moški odgovor. Pač jasen dokaz, da že v nežnih detinskih srčcah plamti žarka nesebična ljubav do domovine.

Dopisi.

Dob. V četrtek, dne 22. t. m. je umrl tukaj č. g. Janez Gerčar, župnik in duh. svetnik. Dolgo je že bolehal ali vendar nas je njegova smrt iznenadila. Saj je še jutraj opravil sv. daritev, bil še popoldne v cerkvi, ko je pa prišel iz cerkve, je vrhu stopnjic padel in ta padec je skoro gotovo pospešil njegovo smrt. Pokopal ga je v soboto preč. g. gen. vikarij J. Flis v spremstvu 24 duh. sobratov in velike množice domačega in tujega ljudstva. Bodi mu ohranjen drag spomin!

Iz Gorič pri Kranju. Padel je v bojih krog Grodeka, 8. septembra med drugimi tudi Matevž Zaplotnik, Klemenčev iz Letenic nad Kranjem, brat ljubljanskega mestnega kateheta Ignacija Zaplotnik. Rajni je bil star 28 let. Bil je blag mladenič, silno srečne naravi. Nikdo se ne spominja, da bi se bil rajni kedaj preprial ali tožil nad delom ali vsled kake bolezni. Nikdar tudi ni potožil, da mora v vojsko. Ker je bolj težko hodil, so mu sempatje rekli: Matevž, bolnega se naredi! On pa je v takih slučajih odgovoril: Ja, to ni tako, smo prisegli. Vsled njegovih lepih lastnosti je bil splošno ljubljen, ne le od domačih, amkak od cele župnije. Tega je najbolj škoda, pravijo vsi. — Dobri Matevž, počivaj sedaj mirno v daljni gališki deželi!

Iz Bučke. Komu je neznana slovenskega naroda požrtvovalnost? Nemci pišejo »plemenita domoljubna slovenska požrtvovalnost! To lepo lastnost poznamo tudi Bučkijanarji. Neizmerno veliko gorja doprinašajo vojske. Tudi sedanja. Toda vzroki sedanjih razmer imajo tako močne verige, tako silno moč, da smo navadni zemljani njih brezpogojni sužni, ki se zavedamo svojih dolžnosti napram Bogu, domovini in vsemu človeštvu. Nihče ne taji, da bo ta vojska prinesla poleg neljubega tudi mnogo dobrega. Vzbudila je in še bo človeške dušne sile, ki so navidezno počivale, poglobila je versko gorečnost in podžgala ljubezen do bližnjega. Ti znaki ali boljše te spremembe so se pokazale že tudi v Bučki. Sila in potreba sta odprli tudi nam oči. Bog daj, da bi po začrtani poti mogli uspešno nadaljevati svoje delo. — Vojska je rodila v Bučki poskus ali pripravo za bodoče izobraževalno društvo. Čast in hvala, komur gre. Tu gotovo vnetim, pridnim dekletam in vrlim fantom bučevskim. — Dne 23. avgusta so priredile dekleta slavnost, katere čisti dobiček je bil namenjen in potem tudi odposlan na glavarstvo v Krškem »Rdečemu križu«. Vprizorila se je igra »Sv. Cita«. Vse se je zvršilo jako pohvalno. — Dne 27. septembra sta se vprizorili dve igri: »Strahovi«, ženske vloge in »Krčmar pri zvitem rogu«, moške vloge. To pot je bilo namenjenega in darovanega polovico čistega dobička za volno, iz katere pletejo bučenska dekleta pod vodstvom g. učiteljice nogavice, jopice, zapestnice itd. za naše vojake, da bi jih

poleg gorkote volnenega oblačila podžigal spomin na dobrotnike, ki na ta način posvečajo svoje moči domovini, k pogumnejšemu borenju za vero, dom in cesarja. Uspeh je bil zadovoljiv, če tudi precej manjši od prvega. Občudovanje vseh so vzbudili naši fantje s svojim prvim nastopom v igri »Krčmar pri zvitem rogu«. Istotako so zvršila svojo nalogo jako dobro dekleta. Smisel, veselje in domoljubje doprinejese vse. Vrli fantje, draga dekleta, preko težav in truda za blagor Bučkijanov in slovenskega naroda pogumno naprej. Bog bo vse tisočero povrnil.

Gospodarske vesti.

Za živinorejce. Poljedelski minister je izdal naredbo, ki v njej omejuje klanje telet. Znaprej se tele do šest mesecev staro ne sme klati brez oblastvenega dovoljenja. To dovoljenje za klanje telet gospodar dobi, ako tele ni za plemo sposobno zaradi kake napake ali ker je sploh preslabotno, če nima prostora v hlevu, če ima več telet, sme zaklati vsako tretje tele, tudi sme prodajati mesarju tele, ako denar zanj nujno zase potrebuje. Odlok povdarja, da so v Avstriji ljudje sploh preveč navajeni na teletino, nesorazmerno bolj nego v drugih državah; gojiti treba bolj ovčerejo, da se glede reje telet doseže zadostno število za umno živinorejo. Za naše dežele ta razglas nima posebnega pomena, ker gospodarji že sami skrbijo za zadostno število plemenskih telet; nas le veseli, da je s tem razglasom uradno potrjeno, za kar naša kmetijska družba in deželni odbor hvalevredno delujeta že več let.

Brananje žita.

Ko je »Domoljub« priporočal, naj gospodarji žito branajo, se je mnogim čudno zdelo, zakaj se kaj takega priporoča, kar doslej ni bilo pri nas v navadi. Prašali so tudi uredništvo za razlog. To nam daje priložnost, da na to in še na nekatera druga vprašanja natančneje odgovorimo.

Vsejano zrno pade na zemljo in se zavleče. Da bo pognalo je prav koristno, da se vsa njiva z močnim valjarjem uravna. Ta val pritisne seme k prsti in se bo skoro gotovo vsako zrno prijelo. Če torej valjar rabiš, potrebuješ veliko manj semena.

Strn jeseni požene. V času ko kali, se ne sme branati. Ko sneg spomladi skopni in začne žito rasti je zemlja težka in strjena. Takrat je pravi čas za brananje. Zakaj se brana? Zobovi močne brane izrahljajo zemljo, da pride dež in solnčna toplina lažje do korenin. Ob enem se prav na lahko prst nasuje okoli male rastline. Godi se prav tako v malem, kakor pri okopavanju krompirja in pese v večjem. Veš sam, kako je okopavanje za prstnino potrebno. Ravno tako je potrebno za strn močno brananje. Strn, posebno

pšenica je takrat lepa, če se lepo obraste. Iz spodnjega kolena na bilki izraščajo stranske bilke, ki tudi naredo klasje in rode zrnje. Čim bolj si pobral, močnejše korenine napravi rastlina, več je tudi klasov iz enega zrna. Če se rastlini prav dobro, napravi eno zrno čeli pušelj klasov. Zdaj so začeli strn s posebnimi okopavniki še okopavati z najboljšim vspehom, seveda ne pri nas, ampak na Nemškem in Angleškem. Sadu je veliko več, strn ne pade, vspeh je prav gotov. Torej pobranaj spomladi večkrat in sicer toliko časa, dokler se ne začne klasje delati. Veliko bilk bo brana izpulila, žitno polje je kakor polomljeno, toda v kratkem se vse zaraste. Jaz dam brantati vsako leto in še nikdar mi ni bilo žal. V lani sta bila pšenica in ječmen spomladi tako slaba, da sem hotel že oboje podorati. Nazadnje sem vendar pustil in ukazal oboje dobro prebrantati. Bilo je tako redko žito, kakor še nobenkrat popred. Z branjem so se izpulile mnoge bilke. Žito si je pa naglo pomagalo in se prav dobro obraslo. Bilo je toliko pšenice in ječmena, kakor malokdaj poprej. Razlaga je čisto priprosta. Brana zemljo zrahlja, da rastlina bolj bujno raste ker vse redilne snovi lažje izrabí. Ne le enkrat, prebrantaj dvakrat ali trikrat. Čim več rastlin brana potrga, lepše bodo ostale.

— A. O.

Za naše gospodinje.

Kuhinja.

Krompir je v jeseni bolj voden in težak, posebno če je rasel na vlažni zemlji. Tak krompir ne kuhaj nikdar brez česna, kumine in peteršilja. — Najbolje se prebavi pečen krompir, potem olupljen in na masti pečen krompir.

Krompirjev kruh je bil slabe žitne letine zelo v navadi, tudi zdaj stavijo nekateri peki v zmesni kruh malo krompirja, da ostane kruh bolj mehak in da je rahel. Prav pečen krompirjev kruh je zdrav in okusen. Testo se pripravi: Krompir skuhaj in zribaj. Lahko vzameš polovico moke in pa polovico krompirja, kvas napravi kakor navadno, zmešaj kvas in zribani krompir, zalij z vodo in zamesi. Voda ne sme biti prevroča, testo ne premehko, soli malo več kot za samo vodo. Zgneti testo, da bo lepo gladko in pusti ga vzhati na toplem. Peč mora biti bolj vroča kakor za pšeničen kruh.

Črne pege v krompirju. Večkrat ima krompir neke črne pege po sebi, ki so včasih na vrhu, včasih tudi v sredini. Kuharica, ki lupi krompir, izčisti skrbno oči ali kljice, črne madeže pa pusti. Ješ krompir in vgrizneš v ono črno, usta se ti napolnijo z grenkobo, ki se ne loči rada od jezika. Ta črnina v krompirju je strupeni solamin. Navadno ne škoduje zdravju, če se poje par takih krompirjev, zgodilo se je pa tudi, da so obbolele po njem bolj občut-

ljive osebe, koliko njih pa toži, da jih napenja po krompirju ali da jih boli želodec. Neškodljiv postane črnkast krompir, če deneš k jedi žlico jesiha. Črna mesta se izgube po jesihi, solamin je prešel v vodo na kateri se kuha krompir in je postal neškodljiv. Seveda je še bolje izrezati vsako črno mesto.

Kava se draži. Ječmen in rž sta splošno znani nadomestek kave. Naše matere so poznale še več cenenih nadomestkov, žgale so koščice drenovih jagod, koščice ternulj, seme indijske kane, seme smolnice (plezajoče lakote), zrna volčjega boba (lupinus), fige, nepkani oves, želod, peček, konjski kostanj, korenine cikorijske, korenja, pese, povodnega mečka (Wasserschwertel) in gomolje ostrice (Cyperus esculentus). Želod in konjski kostanj sta silno grenka, želod je treba namakati 24 ur v mehki vodi, potem ga posušiti v peči in žgati. Kostanj je treba olupiti in namakati noč in dan v vodi, potem se posuši in žge. Korenine vseh rastlin se morajo sušiti, preden so pripravne za žganje, koščice in drugo seme žgeš lahko takoj. Iz vsakega teh nadomestkov se kuha potem kava kakor navadna. Posebno dobro vpliva na zdravje figova kocenjeva in cikorijska kava. Želodova kava se priporoča pred vsem grižnim in slabokrvnim otrokom.

Zdravje.

Strah pred boleznijo je nespameten in nevaren. Tu in tam se je pojavil slučaj hude griže, sliši se o legarju, govori se o kozah. Zato pa ni treba še strahu. Zdravstveni svet je že preskrbel, da se ne razširijo bolezni. Kar se je pojavilo v kraju, kjer ni zdrave pitne vode, pri ljudeh, ki niso imeli redne tople hrane, ki so se prehladili v čreva, to nima nikakega pomena pri nas. Samo ne bati se! Zgodovina nalezljivih bolezni dokazuje, da je ostal zdrav marsikateri, ki je ostal mirno v okuženem kraju, ki je stregel bolnim, med tem ko je umrl tisti, ki je bežal daleč iz okuženega kraja, a je nosil s seboj kal bolezni: strah pred njo. Torej brez strahu! Živi redno kakor si navajen, ogiblji se alkohola, jeze in žalosti, glej skrbno na snago in zaupaj v Boga!

Muhe so nevarne raznašalke bolezni in prihite kaj rade k bolniku. Okna se ne morejo zapirati in zagrinjati radi muh, kajti treba je svetlobe in zraka. Proč z žaganjem v pljuvalnikih, kjer se koté milijoni muh, proč z vlako umazano obleko in posodo, muha je majhna, najde kmalu kaj zase. Tla ne pometaj z žaganjem, ki pušča vedno kaj smeti za seboj, namoči metlo v zelo slano vodo in podrgni tla. Potem izperi metlo, naveži nanjo v krop namočeno cunjo in izbriši tla. Dim bučinega listja, brinja in rožmarina smrdi muham. Kuhaj navadnega lima, namaži z njim papir in deni ga v sobo in posebno v kuhinjo. To je najboljši lov na muhe. Ako je papir poln, ga vrzi v ogenj. Res se vsedejo muhe na proprotine in dru-

ge veje ali odlete zopet od vej, kadar jih strešeš.

Odprta stranišča so silno nevarna za razširjanje bolezni. V taka stranišča vrzi večkrat (če je bolezen v hiši, za vsakim blatom), zdrobljeno šoto ali s pepelom rjavega premoga, ali z mešanico peska, pepela in žaganja. Vsaka gospodinja naj si kupi malo lizola, karbola ali kaj podobnega, da polije in umije z raztopino stranišče. Vroč močni lug je tudi dober in mora biti vedno pri rokah, kjer je nalezljiva bolezen. V tem slučaju je najbolje, da ima bolnik svojo posodo, ko jo izliješ v stranišče, vrzi takoj na blato pepel, posodo pa v škaaf z vročim lugom. Ali pa vlij že prej v posodo razkužila, izlij, vrzi pepela v stranišče, posodo v vroč lug. — Vsako bolnikovo perilo takoj v krop ali vsaj v mrzlo vodo, dokler nimaš kroga. Pazi pa pri tem, da držiš usta zaprta, da ti ne gre sopar perila v usta. Kdor hodi okrog bolnikov, naj žveči brinjeve jagode ali česen. Po vsaki dotiki bolnikovega perila si umij skrbno roke z jesihi ali s slano vodo. Nohte si izkrtaj. Kdor ima opraviti z bolnikom, naj ne hodi okrog mleka in loncev. Ne hodi nikdar takoj za drugim na stranišče. Ako je v drugem nadstropju stranišče nad tvojim, ne sedi nikdar na stranišče, ako je bil ravno kdo drugi gori, ali če je zliil kdo kaj dol, ker pojde potem ves strupeni par v tebe. — Ne pusti, da bi napravljali otroci ali odrasli kupe nesnage okrog hiše, vsaka stvar v svoj kraj. Prekadi hišo večkrat z brinjem, črno kavo, formalinom ali brinjevim oljem ali terpeninom.

Gnoj iz stranišč, ki so razkužena s karbolovo kislino, s klorovim apnom ali železnim vitriolom, ni prvo leto za rabo.

Oves je pri nas premalo uvaževan kot živilo in zdravilo. Ovsena hrana krepi telo, pospeši rast las, dela lepo polt in zdrave zobe. Nemci, Angleži in Škoti uživajo različne jedi iz ovsene moke, pri nas je pozabljen ovsen močnik, ovsen kruh, če svetujemo, da naj je ovseno kašo, ti odgovori takoj, da ni konj, ko bi vendar lahko izpoznal na konju, kake odlične moči ima oves v sebi. Zdaj se uvaja zopet ovsena moka za otroke, ovsena juha za odrasle; naj bi prišel v navado tudi ovseni kruh. V prodajalnah se dobi ovsena kaša (Haferflocken), ki je posebno primerna hrana za bolnike, otroke in starčke. Tri žlice ovsna na krožnik juhe, mleka ali vode in zajterk ali večerja je v desetih minutah gotova. Okus je tak kot ribane pšenične kaše. (Pšenično testo.) Kdor si hoče poboljšati, pretlačí kuhano juho in primešaj še jajce. — Ovseni močnik okrepi želodec. Kadar ne moreš prebavljati in čutiš bolečine v želodcu, prežgi ovseno moko na surovem maslu, zalij malo z mrzlo vodo in pusti kuhati, dokler ni gosto, potem zalij z vrelo juho ali s kropom.

Ovseni obkladki (žakljíči z vročim ovsem) pomagajo za trganje, za

zazobico in zobobol, posebno za želodčni krč.

Ovseni čaj pomaga za udnico, kašelj, izprišče, kamen, zlatenico, bolec, golšo. Kuha se lahko čaj od pšena (zrna) ali od slame. Kopeli ovsene slame izčistijo kri in pozdravijo vsakovrstne kožne bolezni.

Zgan oves dá zelo dobro kavo, treba ga je žgati nephanega, ker nima sicer tako lepega vonja.

Ovsena pijača, ki čisti kri. Opeci pol litra lepega ovsu in pest cikorijske korenine. Kuhaj tri četrt ure v 6 litrah vode, precedi in primešaj tekočemu pol litra medu, kuhaj pol ure, potem primešaj 15 gr vinskega cveta in spravi v glinastih vrčih. Pij zjutraj kupico uro pred zajtrkom in kupico zvečer, kadar greš spat.

Brinji bi zdaj lahko nabirali otroci. Vrečica brinjevih jagod naj bo v vsaki hiši, šopi brinjevega grma naj vise v vsakem hlevu. Skozi stoletja so verovali ljudje, da vleče brinj strupe ne sopare vase, da brani bolezni, zakaj bi ne bilo kaj resnice na tem? — Za vodenico, napetost, zabasena čreva in želodec so brinjeve jagode in čaj brinjevega lesa znano zdravilo. Brinjeva žolca čisti jetra in kri, kajenje z brinjevim jagodami napolni hišo s prijetnim duhom, razžene strupeno vlago. Svinjsko prekajeno meso je najbolj zdravo in okusno, če je dobilo prve dni brinjev dim. Premrazeno živino zavij v koc, ki je prekajen in gorak od brinjevega dima in daj ji par kapelj brinjevega olja na moki ali na ulitku. Otoke in bule maži z brinjevim oljem. Za pljučnico, vodenico, napetost, neješčnost, nahod, gnilo mrzlico, kadar je v deželi kuga — daj živini dvakrat na dan po pesti brinjevih jagod. Hleve prekadi večkrat z brinjem. Kokošom, ki se goliho daj vsak dan po dve jagodi.

Za utrujenost: Gospodinja opeša večkrat pri svojem težkem delu in si išče okrepčila. Navadno seže po kavi. Kava okrepi res hitro, toda taka kava mora biti pristna in močna. Bolj kakor mlečna pa okrepi kava z rumenjkom: Stepi rumenjaki in sladkor in vlij nanj vrele dobre kave — utrujenost bo kar izginila. Lahko se stepe tudi celo jajce, vendar je najbolj ukusna kava samo z rumenjkom. — Seveda je tako močna kava le za včasih, kadar je posebno dosti dela, kajti, če bi jo vživala gospodinja dan na dan, ne bi ji koristila, pač pa škodila.

Zdravilna vina: Vse čase je pripisoval človek sladkemu soku vinske jagode posebno zdravilne lastnosti, te lastnosti je povečal še z dodatkom zdravilnih zelišč. Taka vina so bila pripravljena za razne bolezni, pili so jih tudi, da bi si podaljšali tako življenje. Včasih so imeli tudi krčmarji kako dobro medigano vino, lahko bi jih imeli tudi zdaj namesto drugih pokvarjenih in zdravju škodljivih pijač.

Zdravilna vina se pripravijo lahko na veliko in na malo, treba ti je samo

preračunati koliko zeli gre na liter vina, posoda mora biti primerna, klet suha. — Vina se napravijo lahko iz svežih ali iz suhih zelišč. Zbrati je treba vselej zdrave in lepe zeli, posušiti jih je treba do kraja, sicer dobi vino neugoden vonj. Porabi se lahko za vino posamezna ali več zelišč, kakoršne lastnosti se pač hoče dati zdravilnemu vinu. Najbolj navaden način je: Zelišča kuhaj na vinskem moštu toliko časa, da se pokuha tretjina mošta. Med kuhanjem pobiraj pene. Ko je kuhano pusti v posodi čez noč, precedi zjutraj skozi platno, izlij v sod, prilij dvakrat toliko nekuhanega mošta, zabij sod in ravnaj potem s tem moštom kakor z navadnim. Ko se je pokuhal, odtoči vino ali v steklenice ali v drug sod, da se očisti. — Lahko obesiš tudi v mošt zakeljček z zelišči, brez vsakega posebnega kuhanja, ali pa naliješ na zeli vina in odliješ vino čez 24 ur. Takega vina kani par kapelj v navadno vino, pa bo imelo okus in lastnost, zdravilnega. Najbolj znan in navaden je pri nas pelinovec. Napravi si ga lahko vsakdo sproti sam s svežim pelinom, ali pa namoči suhih vršičev za par dni v steklenico ali v sod vina.

Za stare ljudi, ki jim peša prebava in moč, je zelo priporočljivo vino. Zreži na drobno korde benedikte, prsnega korena, majarona, rožmarina, vrtničinih listov, šetraja, bosiljaka, timijana, pelinovitih vršičev, materne dušice — in stolci brinjevih jagod. Koliko tega si moraš izračunati, na vsako pest zelišč pride liter vina. Zelišča deni v sod vina ali zaveži zakljček in obesi v sod. Vehe ne smeš pretrdo zabiti. To vino je godno čez 24 ur.

Grenko vino, ki čisti želodec in jetra: Razreži pest polaja, pest žabnika (Cimpenella) jelenovega jezika, žajbelja, pelina, jetrnika, pljučnika, dobre misli, blaženega korena, melise — vsakega po pesti — potem po dve pesti peonije in korde benedikte, dve pesti sasafraza, (lekarni) in dve pesti bele rabarbare. — Vse to nasuj v novi sod, ki drži dva vedra in nalij z vinom ali z moštom. Ako si nalil z vinom odlij čez dva dni vino, ako si nalil z moštom počakaj, da se pokuha. — Tega vina jemlji za dva naprstnika pred kosilom in pred večerjo in ne boš poznal bolezni.

Bolnik in kurjava peči: Ropotanje in prašenje okoli peči dene bolniku težko. Pepela ni treba zgrebati s kopačom, da ne leti navzgor, poberi ga lepo z lopatico in stresl rahloma pod papir, tako ne bo prahu. Potem nastavi suhe trske in prižgi. Premog zavij zunaj v papir in naloži, tako da ne bo ropota. Ne nosi žerjavice v sobo, ker škoduje to bolniku, posebno premogove žerjavice ne. Ko se je segrela peč nekoliko, odpri okno in vrata, da se prezrači hitro soba; preprih pa ne sme na bolnega, če piha vanj ga pokrij tačas tudi po glavi. Ne kuri preveč, da se ne razbeli peč. Odpri večkrat okno. Deni na peč posodo sveže vode. Če je zrak zelo

suh, zmochi čisto rjuho, izvij in obesi v bližino peči. Če smrdi peč, jo pokropi z jesihom. Ne zakuri, kadar sije solnce na dimnik, takrat zažene rado dim v sobo. Deni okoli peči smrekovih vej, da bo imel dober zrak. Ko se posuše veje, prinesi novih.

Listek

Zemlja.

Povest sedanjih dni. Piše Ivan Podlesnik.

(Dalje.)

»Raje njemu kot komu drugemu,« je dejala Micka.

»No, potem bi se dalo morda narediti,« je pomislil Mrak.

»Če prevzame Lovrenc posestvo z namenom, da bo rešil dom, in da bo vsaj nekaj skrbel za vas in vaše otroke, potem bi se ga morda dalo oprostiti od vojaščine. Lovrenc ali imaš korajžo?«

Lovrenc ni vedel na to takoj odgovoriti.

»Korajža bi že bila; če bo pa tudi šlo?«, je pomislil.

»Morda bo šlo, če se boš pridno oprijel. Pri meni tudi lahko nekaj zaslužiš.«

»Koliko bo hotela Micka za to?«

»Kaj bom hotela, saj mi itak nič ne ostane, če vse poženo upniki. Tako bom pa vsaj toliko časa, da otroci dorastejo lahko v svoji hiši.«

Mrak se je spomnil, da ima Lovrenc vknjižene nekaj dote po materi.

»Morda bi se pa dalo tako napraviti, da odstopiš Micki svojo doto in se ona na tvoje mesto vknjiži. Tako bo imela Micka saj nekaj za stara leta in ložje bodeta delala, ker bodeta drug na drugega navezana.« Tako je mislil in razložil Mrak.

»Če se pa Lovrenc oženi,« se je oglasila Mrakova žena Angela.

To je bilo vsem nova uganka.

Da je nekaj rekel, je dejal Lovrenc: »O, saj se ne bom še.«

»Nič se ne ve, kako pride. No pa če se tudi. Na prazno mu ne bo kazalo, če pa priženi nekaj stotakov, bi Micko lahko izplačal in odplačal morda še nekaj dolga,« je zopet pomislil in dejal Mrak.

S tem so bili vsi zadovoljni.

»Nocoj se odpeljem v Trst, nazaj grede se ustavim v Ljubljani in poizvedel bodem, kako se bo dalo to napraviti.«

Mrak je odšel v svojo pisarno, da pripravi potrebno za na pot. Micka je odšla potolažena domov. Lovrenc pa je ostal v hiši.

Danes se mu ni ljubilo iti v družino. Dogodek sinočnjega večera mu ni dal miru. To, kar je danes povedal Mrak, mu je dalo misliti. Zato je ostal

pri Mrakovih še potem, ko se je gospodar odpeljal na vlak.

Gospodinja Angela je prinesla večerjo, in ko je dala otroke spat, je obsejala v hiši.

Z Lovrenčom sta se pomenkovala o novem načrtu, ki je obema čimdalj bolj dopadel.

»Na zemlji bom zopet in delal bom in vedel za koga delam. Doma bom.« Tako je dejal.

V pogovoru sta prišla nazaj v leta, v katerih še ni bilo skrbi, ko je bila sama brezskrbna mladost.

Luč je gorela na mizi. Ura je odbila deset. Od vasi sem se je čulo ukanje fantov, onadva sta pa še vedno sedela v pogovoru, ki ju je ves razvnel.

Vse sta spravila v besede. Skrbi velikega gospodarstva, skrbi za otroke, kupčijo, razmere v vasi.

Ko je gospa Angela vstala, da gre k počitku, so njena lica žarela od pogovora.

»Lahko noč. Naj bo dovolj za danes.«

Kar ni storila še nikdar, je nocoj. Podala mu je roko.

Ko je šel Lovrenc proti domu, mu je bilo v glavi in v srcu kot da je pil cel večer močno vino. Nekaj novega je vsajalo pred njim. To novo je pokopalo staro. Lahko mu je bilo kot da se ni nič hudega v zadnjih mesecih zgodilo. Na pragu domače hiše je obstal in gledal po vrtu ter mislil kaj bo treba pričeti najprvo delati. Kot da bi bili današnji načrti že jutri uresničeni. Čez dolgo se je spomnil, da bo treba čez dva dni nazaj v Vipavo. Ta spomin je bil prva kaplja pelina v sladko pijačo upov in načrtov današnjega dne.

»Pa kaj, samo za par tednov še.«

Spal je tisto noč kot že dolgo ne pod domačo streho.

V.

Mrak je napravil v Trstu velik kupčijski sklep za les.

Kupčija ni sicer kazala velikega dobička, vendar je bil Mrak zadovoljen. Omogočila mu bo kupčija, da bo spravil staro zalogo v denar in da bo mogel začeti sekati in žagati les, ki ga je imel že kupljenega in v katerem je ležalo mnogo denarja.

Iz Trsta se je odpeljal v Ljubljano. Ko je tudi tu opravil nekatero kupčijsko zadevo, je šel k vojaškemu dopolnilnemu poveljstvu, kjer je poizvedel o Lovrenčevi zadevi. Napraviti bo treba prošnjo za preместitev Lovrenca v nadomestno rezervo iz aktivne službe. Prošnjo je treba seveda utemeljiti z dokazi o potrebi. Potem bo šlo.

Na kolodvoru sta se sestala z Lovrenčom. Mrak se je odpeljal domov, Lovrenc pa nazaj v službo.

Čez par dni potem je bila pri sodišču zapuščinska obravnava po umrlem Mihi Bokavu. Povabljen je bil tudi Mrak, ker ga je vdova predlagala za varuha otrokom.

Cenilni možje so povedali vrednost hiše, njiv, travnika in gozda. Vdova pa je povedala dolgove. Ko je sodnik se-

šel številke posameznih vrednot in na drugi strani postavke dolgov, je zmajal z glavo.

»Ne bo šlo. Dolgovi presegajo vrednost.«

To so že vsi vedeli.

»Za otroke ne bo ostalo prav nič.«

»Saj še za dolžnike ne bo popolnega pokritja,« se je oglašil eden izmed mož.

Tedaj pa je povedal Mrak, da prevzame vdovin brat posestvo in da odstopi sestri svoji terjatev.

To je bilo vsem novo.

»Kako se piše vaš brat?«, je vprašal sodnik vdovo.

»Lovrenc Pikš.«

»Koliko je star?«

»Triindvajset let.«

Sodnik je zopet odložil pero.

»Ne bo šlo. Še ni polnoleten.«

»Ga bomo napravili polnoletnim,« je pojasnil Mrak.

In sodnik je začel pisati izjavo polnoletnosti.

»To pošljem sedaj v Vipavo. Fant bo vprašan če se sprejme. Ko dobim nazaj, vas zopet povabim.«

Tako so opravili za tisti dan.

Mrak in vdova Micka sta šla še tisti dan z že napravljeno prošnjo za preместitev v nadomestno rezervo k županu, ki je prošnjo potrdil in jo poslal na glavarstvo.

Čez štirinajst dni so bili zopet vsi vabljeni k sodišču.

Lovrenc je med tem časom pisal enkrat sestri Micki, enkrat pa Šimenčevi Ani.

V pismu na Šimenčevo Ano se je opravičil za večer velikonočne nedelje. Sam satan me je zvalil, da sem šel pod tvoje okno. Slišal sem, kako je Lojze trkal in te prosil, da mu odpri. Takrat pa se nisem mogel več premagati in zagrabil sem za lestvo. Ne bodi huda, da sem napravil neprijetnosti tudi tebi. Imam upanje, da bom kmalu doma, potem bo drugače... Rože na vrtu havptmanove gospe že cveto. Ko pridem domov, ti prinesem najlepše, kakor sem že obljubil.

Ravno tiste dni, ko je Lovrenc pisal to pismo, so napravili pri Šimenčevih kupčijo. In čudno je bilo, kar nobeden ni pričakoval: Ana se je manj obotavljala reči »da«, kot se je obotavljala stari Šimenc namakniti k doti in bali še kravo.

Čudno dekletovo srce!

Pa srce ni imelo nič govoriti, kot nima, žal, pri premnogih takih pogodbah.

Ko je prišel stari Šimenc Veliko nedeljo dopoldne iz cerkve domov, je vedel vse. Ko mu je prinesla Ana žegenj za zajterk, je stopil, ne da bi premenil barvo na obrazu, sredi hiše in vpričo vse družine dejal dekletu:

»Dokler bo migal ta-le.«

Dvignil je roko in pokazal mezinec.

»Dokler bo migal ta-le, ne boš vzela bajtarja. Ko pa ta-le ne bo več migal, ga lahko vzameš, ampak doto ti

bodo vrabci skupaj nanosili. Od moje hiše ne dobiš ne vinarja, za to bom že skrbel in če imam proč zmetati.«

S tem je bila izrečena sodba, proti kateri ni bilo noben pritožbe.

(Dalje.)

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica
Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6
(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere jamči dežela Kranjska, in jih obrestuje po 4¹/₂% brez kakega odbitka

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Slike in črtice z bojišč.

LXXV.

Kako so Nemci poveljnika 13. ruskega armadnega zbora ujeli.

Neki podnarednik je s 15 možmi pri Mušakih v Vzhodni Prusiji patroliral. V nekem gozdu je mala četica skrita za drevesi opazovala, kaj da se godi. Kmalu zapazi nek avto. Nemški vojaki skočijo na cesto in kličejo »Stoj!« Ker avto ne obstoji, zadoni povelje: »Ogenj!« Avto se ustavi. Narednik z revolverjem v roki skoči k njemu in odpre vrata. Preden je mogel preprečiti, se je starejši častnik ustrelil. Mlajši obeh častnikov, major, je nato izročil naredniku svoj in meč svojega predstojnika. Povedal je, da je bil starejši častnik poveljujoči general 13. ruskega armadnega zbora.

LXXVI.

Smrt stotnika junaka.

Umrli je stotnik 16. pešpolka Rudolf Schieman. Ranjen stotnik je pri Dobriču na lastno odgovornost s svojimi že celo utrujenimi četami, 120 mož, napadel in porazil sovražnika, ki je moral bežati. Hrabri Varaždinci so vzeli sovražniku dva topova, eno stotno puško, veliko pušk in vojnega materijala.

LXXVII.

Strašna noč.

Neki mlad ruski poročnik, ki se nahaja v našem vjetništvu, je pripovedoval: Pri Chodorowu smo stali cel dan v ognju avstrijske artiljerije. Najprvo so padale krogle predaleč, mi smo gledali in se smejali. Toda sovražnik je dobro meril, že prihodnja salva je prišla bližje, in mi se nismo več smejali.

Nič ni strašnejega nego gledati, kako nas krogle iščejo, nas najdejo in nam govore: aha, tukaj ste. Ko je tako prišla salva, smo se potisnili skupaj in gledali če smo vsi. Tako smo postali brezupni, da niti na beg nismo mislili. Če bi vstali iz naših skrivališč, bi bil to samomor za nas. Padel je vsak drugi mož od nas. Nastala je tema, sovražni ogenj je ponehal in mi smo se lahko umaknili. Kolena so nas bolela in nekaj nenavadnega nam je bilo stati pokonci in hoditi. Omamljeni od hrupa in od razburjenja pri pogledu na padle tovariše, smo bolj lazili kot hodili. Ko je prišlo povelje, da se lahko pripravimo počivat, smo popadali na zemljo, pretrujeni smo bili, da bi odvezovali odeje. Naša utrujenost je bila tako velika, da pravzaprav nismo niti spali, temveč brezvestno ležali na zemlji. V nejasnih predstavah se nem je zdelo, da se boj nadaljuje, da nas Avstrijci napadajo in njih strašni bajoneti tlačijo. Ker smo že prej smatrali za možno, da nas bo sovražnik zasledoval, smo pogasili, predno smo legli na zemljo, vse ognje. Črna noč je ležala nad zemljo, vse je bilo tiho, moštvo je bilo pretrujeno, da bi zdihovalo ali smrčalo.

Tedaj pa počí strel. En sam strel v temni noči.

Vse tisoče nas je pretresel ta strel. Hipno smo bili vsi pokonci. Pograbili smo za orožje. Krik napadenih se je razlegal v temno noč. Bila je taka tema, da nismo ničesar videli. Vsem se je zdelo, da je sovražnik med nami in pričel se je boj. Brezvestno smo začeli streljati, se bití, bosti in kletí.

Toda vzdihí umirajočih so se glasili rusko. Ko se je pričelo daniti, smo videli; da smo sami, nobenega sovražnika nikjer. Kaj smo videli? Našo sramoto. Sami smo se bili med seboj kot v blaznem napadu. Toda kdo je streljal?

Oglasil se je stražnik in povedal, da se je en konj odtrgal in je bila nevarnost, da bi splašil druge konje. Zato ga je stražnik ustrelil.

Ranjenci na tleh so zdihovali, štirinajst je bilo mrtvih, katere smo umorili mi: naše brate.

Pogled na nje je bil tako strašan, da je stotnik, ki bi imel nadzorovati konje, pa se je pretrujen prezgodaj vlegel, potegnil revolver in se ustrelil pred našimi očmi.

Vsi smo se čutili kot roparje ali norce. Naša odporna sila je bila zlomljena.

En tak dan boja in eno tako noč preživetí, to je čez človeške moči. Drugi dan so nas skoraj vse ujeli.

LXXVIII.

Mrtva bojna vrsta.

Poljski list »Nowa Reforma« prinaša pripovedovanje nekega ranjenca, katerega so pripeljali v mesto Lvov. Ranjenec pripoveduje: Po zmagonski bitki pri Zamoscu smo dobili povelje, da se vrnemo h glavni armadi. Bila je oblačna noč, le semtertja je posvetil mesec izza oblakov. Naenkrat se začu-

je povelje našega poročnika: »Streljali! Mi smo izstrelili puške proti bojni sovražni vrsti, ker smo videli kakih 500 korakov daleč puškine cevi, namerjene proti nam. Odgovora ni bilo. Mislili smo, da nas hoče sovražnik spraviti v zasedo. Zato smo se zelo oprezno približevali in sedaj nam je bilo jasno, zakaj Rusi niso streljali. V bojni črti so ležali samo mrtveci.

LXXIX.

Gosli ranjenega cigana.

V Zagrebu leži ranjeni cigan, ki pripoveduje o svojih goslih, ki jih je vzel na vojsko seboj in je sviral na njih, dokler niso bile vsled maršev in bojov uničene. Stotnik je ciganu nove gosli obljubil, če se bo hrabro vojskoval. Cigan se je nato tako hrabro vojskoval, da mu je stotnik res gosli kupil. V bolnišnici zdaj tudi na svoje nove gosli svira.

LXXX.

Jezdec brez glave.

Ulan, ki se je udeležil bojov pri Krasniku, pripoveduje grozni bojni dogodek. V vojni doživi človek stvari, na katere ne pozabi nikoli. Sam sem doživel tak dogodek, na katerega gotovo nikdar ne pozabim. V največjem diru drvi proti meni kozak. Vzdignem sabljo in z vso silo ga udarim čez tilnik. Sablja je imela velik zamah in šla je skozi vrat, da mu je odletela glava. Jezdec brez glave pa je dirjal naprej še kakih 20 korakov. Vidim ga, kako dirja na svojem malem konju, vidim ga, ko jaha brez glave. Kakor večnost dolge so se mi zdele te minute, končno pa pade vendar konj in jezdec z njim.

LXXXI.

Sablja »padlega«.

»Češki Dennik« prinaša ta-le zanimiv dogodek, ki jasno kaže, koliko je verjeti raznim vestem. Rezervni častnik iz Prage je bil težko ranjen. Njegov prijatelj, ki je bil tudi Pražan, ga najde, ko gre na obvezovališče, vsega v krvi. Ker ni dal od sebe nobenega življenjskega znaka, ga ima za mrtvega, hoteč prinesiti domov ženi padlega nekaj za spomin, mu vzame sabljo. Pred par dnevi je prišel v Prago, obiskal ženo padlega in ji izročil sabljo. Žena je začudeno poslušala njegovo povest, kako je padel njen mož, končno ga pa vpraša, če je v resnici prepričan o smrti prijatelja. Ali on je čisto odločno vztrajal pri svoji trditvi. Nato pa reče žena: »No, k sreči ni tako hudo z mojim možem. Bil je sicer težko ranjen, ali sedaj se mu zdravje že znatno boljša. Sicer pa Vas prosim, da govorite bolj tiho, ker on spi.« Nato odpre vrata, kjer je spal »padli« mož.

LXXXII.

Pod Marijino zastavo preko Save.

Ogrska grofica Hana Szapary, ki je znana kot zavedna katoličanka, je podarila požunskemu pionirskemu bataljonu pred odhodom na bojišče dra-

goceno blagoslovljeno Marijino zastavo. Vrli slovenski fantje in možje, ki so uvrščeni v ta bataljon, so sprejeli zastavo z velikim veseljem. Dne 17. septembra je dobila grofica Szapary iz Jaraka naslednjo brzojavko: Danes je požunski pionirski bataljon drugič pomagal pri prehodu preko Save, to pot pa pod varstvom nam podarjene blagoslovljene Marijine zastave, in sicer brez izgub kljub dežju srbskih krogel. V hvaležen spomin si dovoljujejo častniki in moštvo Vaši Visokorodnosti poslati najudanejše pozdrave z bojišča.

LXXXIII.

Rožni venec in škapulir znamenje poljskih vstašev.

Bitke pri Sieniawi se je na naši strani udeležil tudi oddelek »vstašev«, kakor se sami imenujejo, iz Tomašovega na Rusko-Poljskem. Ta četa je pridrla rusko bojno vrsto pri Sieniawi in se je pridružila naši armadi. »Vstaši« so bili po domače oblečeni, z navadnimi klobuki na glavi, belo-rdečimi pasovi, puške pa so nosili na rami. Bili so večinoma sami 20letni mladeniči, le njih poveljnik je bil starejši mož. Pripeljali so se na navadnih kmečkih vozovih, njih vodja pa je prijezdil na konju. Med potjo so »vstaši« vjeli kozaškega konja — kozaka so pa z dobrim strelom poslali na drugi svet — katerega so imeli privezanega na voz. V bitki pri Sieniawi so se ti mladi »vstaši« izkazali že kot prave junake. Mala četa je bila le del »vstaške kolone«, katera se zbira v lubinskem okrožju in hoče iti s svojim orožjem na pomoč avstrijski armadi zoper skupnega sovražnika. V »vstaških« četah so uvrščeni tudi sinovi uglednih poljskih plemičev in grofov. Imajo tudi svoje bojne zastave, na katerih je vшит velik poljski in avstrijski grb ter podoba Marije. Predpisano je, da mora vsak »vstaš« nositi seboj rožni venec in Marijin škapulir.

LXXXIV.

Ranjenemu častniku prinesel zadnje olje duhovnik po zrakoplovu.

Po neki bitki na Francoskem je zahteval mlad nemški častnik, ki je čutil zadnjo uro svojega življenja, da ga previdijo s sv. zakramenti. Ker ni bilo v bližini nobenega katoliškega duhovnika, je zaukazal polkovnik zrakoplovcu, da se je odpeljal v dve uri oddaljeno mesto po duhovnika. Kmalu se vrne zrakoplov z mašnikom, ki je podelil častniku svete zakramente in bil pri njem do smrti. Nato se je vrnil duhovnik po zrakoplovu v svojo župnijo.

LXXXV.

Svojemu stotniku rešil življenje.

Ranjen vojak, doma iz ptujske okolice, pripoveduje: V bitki pri Grodeku sem bil priča sledečemu junaškemu činu slovenskega vojaka. Velik kozaški oddelek je obkolil pri nekem gozdliču polovice stotnije domobranskega pešpolka. Stotnik je bil na mah vjet od

Rusov. Mi smo sicer hiteli stiskani stotniji na pomoč, a ruska sila je bila prevelika. Morali smo se umakniti in pustiti oni del stotnije svoji usodi. Četovodja zajete stotnije je, doma iz Savinjske doline, predno so Rusi odvezli našim orožje, ojunščil svoje tovariše, da so se zakadili z vso silo v ruske vrste, kjer se je nahajal vjeti stotnik. Z neverjetno predrznostjo se je posrečilo našim, da so rešili stotnika ter so se po bliskovito umaknili skozi gozd proti nam. Padlo je v srđitem boju več kot polovico moštva, a Rusi so bili vsled nenadnega napada od naše strani tako izven sebe, da naš sunek niso mogli odbiti, četudi jih je bilo več kot osemkrat toliko kot naših. Stotnik in njegov junaški rešitelj sta bila hudo ranjena. Ko sta došla k nam, sta se objela kot brata. Vsi smo bili ganjeni. Junaški rešitelj, ki je vrl slovenski koreujak, bo dobil posebno odlikovanje.

LXXXVI.

Boj na življenje in smrt.

Neki enoletni prostovoljec opisuje zelo zanimivo neki boj na zahodni fronti.

Naš polk se nenadoma oživi. Naprej! Komaj zapustimo gozd, že sikajo med nas krogle z nasprotnega griča. Leteli smo, da pridemo do potoka, ki je tekel v globini. Prekoračimo ga puške visoko držeč, ker nam je na nekaterih krajih voda do prsi segala. Zdaj smo morali lezti po griču kvišku. Sovražnikove granate so zadevale ves prostor, ki smo ga morali prekoračiti. Končno smo prišli do konca gozda, ki krasí višino. Tu smo bili popolnoma kriti. Ležali smo v črti; glave so tiščali kolikor mogoče k tlom. Kroglice so tako gosto švigale, kakor pada žito iz stroja. Francoska pehota je zapustila rob gozda in si je za obrambo izbrala bližnjo višino. Na gozdni rob je začela zdaj streljati artiljerija, ki ga je v popolnem pomenu besede razstrelila. Najdebelejša drevesa so bila v sredi preklana in izruvana. Neka granata pada tri korake od mene v strelni jarek, v katerem smo na gosto skupaj ležali. Moj tovariš na levi je zadet po krogli na glavo; dvigniti hoče roko, a mu omahne; drugi tovariš poleg mene je zadet na zgornjem delu roke; kriči, z vrvjo mu stisnem roko nad ramo, da ni umrl, ker bi bil sicer izkrvavel. Zlezem k stotniku, da ga vprašam, kaj naj storimo; če ostanemo tu, smo vsi mrtvi. Stotnik me pošlje k poveljniku bataljona. Poročam naj mu, da če artiljerije ne dobimo, je cel bataljon izgubljen. Hitim navzdol; od vseh strani dežujejo kroglice in padajo granate ob moji desnici in levici. Končno ga dobim in mu javim, da so že štirje častniki mrtvi in da bo cel bataljon uničen, če artiljerije ne dobimo. »Ne dobimo nobene artiljerije, vrnite se v božjem imenu nazaj.« V očeh so mu stale solze. Lezem zopet nazaj in pridem, ravno ko daje stotnik povelje, naj prodiramo. Javljam mu bataljonsko povelje. Umak-

nemo se čez dolino na grič, s katerega smo prišli. Ustavimo se ob cesti, ki vodi ob višini. Tu hočemo ostati — oddaljenost od sovražnika 800 korakov. Kar prijezdi neki pruski častnik na konju, ki je pokrit s penami: »Gospod tovariš, pruski bratje na desnici izkrevave, če Bavarci ne vzdrže.« Ne vidimo nobenega majorja. Stotnik ukaže bataljonu: »Naprej! Marš!« Boben ropota, naprej gremo po gori v svoj grob. Ko pridemo do gozdnega roba, pride končno pomoč. Ravno namerava neka francoska brigada naš bataljon napasti, kar napade njeno levo krilo 20. polk. Oddahnemo se, rešeni smo mi in Prusi. Ostanemo še na robu gozda, dokler ni napolni večer. Na to nosimo nam drage mrtvece iz gozda. Naša oba poročnika, eden je bil aktivni, druge rezervni, poročnika, ki sta se neposredno pred vojsko poročila, nesejo mimo nas. Nemo stojimo odkriti. Jokamo in plakamo kakor mali otroci.

LXXXVII.

Slovenski topničarji izborno streljajo.

Mariborski »Slov. Gospodar« poroča: Prijatelj našega lista je imel priliko govoriti s topničarjem, ki se je udeležil neke bitke v Galiciji. Fant se je vrnil pred kratkim ranjen z bojišča. Iz njegovega pripovedovanja posnamemo sledeče: Naša baterija je nekega jutra dobila povelje, da se naj postavi na hrib, ki je bil kakih 100 metrov oddaljen od mesta G. V dolini je ležala lahka megla. Naš poveljnik je takoj izdal potrebna povelja, mi pa smo se pripravili na boj. Ni trajalo dolgo in že smo začeli sipati smrtonosne kroglje in šrapnele v ruske vrste. Sovražne čete so grozno trpele pod našim ognjem. Rusi so padali kakor muhe. A vedno nove sveže čete so pritiskale od vseh strani na naše postojanke. Naša infanterija se je morala umikati. Vedeli smo, da se tudi mi ne bomo mogli več dolgo držati. Od naše baterije je bila le še polovica mož sposobnih za boj. Stal sem pri svojem topu in opazoval, kako je na hrib, oddaljen precej daleč od nas, prihajala četa jezdecev. Naš poročnik mi naznani, da je skozi svoj daljnogled opazil, da je ta četa skupina ruskih oficirjev. Poročnik mi pokaže zlato uro ter mi veli: »France, dobro nameri, če zadeneš tisto sovražno gručo, ti podarim svojo uro.«

Dobro sem nameril svoj top in sem poslal pozdrav v obliki šrapnela ruskim častnikom na onem hribu.

Naš poročnik je skrbno opazoval, kak bo učinek mojega strela. Veselega obraza vzklikne, ko se dim nekoliko razpršil: »Bravo, moj dečko! Dobro si zadel! Cela tropa sovražnih častnikov je uničena. Tukaj imaš mojo uro!«

Vesel sem bil dela, ki sem ga izvršil. Videlo se je takoj, kako velik učinek je napravil šrapnel na ruski strani. Za trenotek se je na celi črti rusko prodiranje ustavilo. A to je trajalo samo kratek čas. Zopet je ruska sila buknila z vso močjo ob naše postojanke.

Morali smo nazaj. Preden pa smo zapustili našo postojanko, smo še poslali Rusom precej pozdravov s šrapneli.

Zlata ura, katero sem dobil od našega poročnika, pa mi je še danes v dokaz, da sem storil v polni meri svojo dolžnost. Ko smo se ustavili na drugem hribu, me je zadel kos sovražnega šrapnela v ramo in sem tako moral za nekaj časa opustiti pošiljanje železnih pozdravov sovražnim Rusom.«

LXXXVIII.

»Zelo vsrano — kraljeva Visokost!«

Te dni je obiskala vojvodinja Viktorija Luiza iz Brunšvika na Nemškem neko bolnišnico v mestu Brunšvik. Pri tem obisku se je dogodil ta-le smešen slučaj: Ko je vojvodinja slišala, da je nek ranjenec videl na bojišču mladega vojvodo, njenega soproga, ga je vprašala vojvodinja, kako je neki vojvoda izgledal. Nepričakovano je odgovoril ranjenec: »Zelo vsrano — kraljeva Visokost!« — Vsled slabega vremena v zadnjem času je to že verjetno.

LXXXIX.

Slovensko junaštvo.

Matija Kerhne, vojak dragonskega polka št. 5, Slovenska Bistrica, doma iz Vipave, je bil zaradi svojega junaštva na severnem bojišču odlikovan te dni s srebrno medaljo za hrabrost. Udeležil se je vseh bitk na severnem bojišču in se je izkazal kot izredno hrabrega vojaka. Kadar so mu konje postrelili, se je pa peš bojeval. Izmed sedem bratov jih je cesar poklical pet v vojsko; eni so na jugu, eni na severu. Omenjeni so bratje g. Franceta Kerhne, ljubljanskega duhovnika. Bog daj cesarju še veliko rodbin, ki naj dajo cesarju toliko fantov in vojakov.

XC.

Kaj piše ranjeni vojak.

Ljudstvo misli, da imamo na naši strani velike izgube. Ne verujte tega! V prvem boju sem bil tudi zraven in takrat smo se res umaknili. Imeli smo tupatam res veliko ranjenih, a mrtvih prav malo. Rusi so dobri vojaki, dokler jih je veliko skupaj. Ko pa pridejo v »švarmlinijo«, se pa tako zakopajo, da niti ne vidijo kam streljati. Njih kroglice letajo nad nami 2 do 3 metre visoko. Seveda tudi slepa kura najde zrno, tako tudi kroglice, ki jih Rusi izstrele v veliki meri, ne gredo vse v zrak.

Rusi streljajo večinoma »salve«, cela kompanija hkrati. Mi pa sploh salve ne streljamo, pač pa dobro opazujemo, kje jih je več skupaj. Če le moremo, jih obkolimo in potem začnemo na nje streljati. Ko vidijo, da začno naše puške pokati od vseh strani, mislijo, da nas je bogve koliko tisoč. Kar hitro pomečejo puške proč, kape vzamejo z glave, gredo proti nam in nas prosijo, naj nehamo streljati. Ko pridejo bliže nas, gremo mi z bajoneti ž njimi. Poveljniku naše stotnije so vse povedali, kje je njih večja četa. In res! Ravno

tam jih je naša artilerija obstreljevala in vsi so zbežali.

Dne 7. in 8. septembra smo imeli počitek. Naš dom. polk št. 27 jih je že dosti prestal, ker smo bili vedno v najhujšem ognju. Sam naš bataljonski poveljnik nam je rekel: Veliko smo se borili in še se hočemo. Naš pogum ostane zapisan v knjigi z zlatimi črkami. Nič ne stori, če smo šli malo nazaj, sedaj hočemo vedno naprej. Skupno pojedemo v boj in sovražnik se mora umakniti. In res smo šli. Pred nami naš priljubljeni stotnik in mi za njim. Pride mo v Grodek, odkoder je sovražnik odkuril že prejšnji dan. Celo noč gremo naprej in o sovražniku nobenega sledu. Ko se je zorilo, nas gre pet mož na prednjo patroljo. Ko preiskujemo gozd, naenkrat zagledam na robu gozda 8 Rusov. Ko so nas videli, vržejo puške proč. Eden je že imel pripravljeno belo zastavo, ki jo hitro dvigne, poklekne na eno nogo v eni roki pa vihti čepico, češ naj ne streljamo. Potem smo jih pustili k nam in so se predstavili našemu častniku in mu salutirali. Naš častnik jih je vprašal, kje je njih glavna četa. Eden od njih mu je vse povedal. In res je bila tam celi dan velika bitka. Z naskokom na bajonete smo jih pobili veliko, konečno so se nam udali in peljali smo jih seboj. Takega vpitja in prošenj nisem še nikdar slišal ko tisti večer v naskoku. Potem pa je bila cela noč mirna, le tupatam se je slišal kak strel.

Drugi dan smo štirje z enim četovodjem pobirati patrone, kjer je bil prejšnji dan naskok na Ruse. Pobirali smo patrone od mrtvih. Tam vidimo, koliko je padlo naših. Rusi so ležali v jarkih ko snopi, naših pa je bilo prav malo. — Taki so torej Rusi kot vojaki! Rusi se imajo le svoji artileriji zahvaliti, da jih nismo že davno vrgli čez mejo.

Zjutraj 11. t. m. pa so mi dali Rusi spomin v nogo. Sedaj sem tu v Celju v bolnišnici. Tudi tu je veliko Rusov. V moji sobi pri meni leže štirje. So kakor gospodje. Ne vem, če imajo naši ranjenci na Ruskem tako dobro.

SLOVENKE — POMAGAJTE NAŠIM VOJAKOM NA BOJNIH POLJIH! NAVODILA.

Polovična rokavica.

64 petel naberi in skleni na okroglo, tako pleti 2 desno 2 levo 75 vrst. Nato vzemi gori z ene prve in ene zadnje pletilke eno mašno gor, potem enkrat gladko čez, tako ponovi šestkrat dalje, štirikrat gladko brez da gori vzameš. Potem vzemi za palec na dve pletilki 22 petel 18krat visoko tako zadelaj, z ostalih petel pa pleti 30 vrst, in potem na rahlo zadelaj.

Trebušni pas.

Nasnuj na tri pletilki 60 petel in skleni na okrolo, tako pleti 2 desno 2 2 levo 60 vrst, nato vzemi gori, in sicer

2 petle gladko in od ene teh zadaj vzdigni in še enkrat opleti, tako dobiš 90 petel in pleti dalje 150 vrst gladko. Ko to dokončaš, vzemi zopet skupaj, tako da eno gladko narediš in dve skupaj vzameš, tedaj imaš zopet 60 petel in pleti 60 vrst 2 desno 2 levo in tako končaš zelo priporočljiv trebušni pas.

Čepica.

Naberi na štiri pletilke na vsako 30 petelj. Potem se naredi 2 levo, dve desno 80 vrst ali 20 cm visoko. Nato se 44 petel pusti in se plete samo s 76 petljami veliko peto tako dolgo, da se naredi 26 sinčkov, ravno tako kot pri nogavici. Nato se pa dela mala peta. Potem se pa plete na vse 4 pletilke še 40 vrst, 2 desno 2 levo.

Za kolenice

naj se napravi visoka ženska nogavica brez stopalov.

Krpe za noge

naj bodo volnen in četrť metra kvadratno in obšite (nezarobljene). Navadne platnene krpe naj bodo 40 cm na kvadrat.

Vprašanja in odgovori.

A. K. B. G. Ni nobenega vzroka za podporo. Žena je navezana samo na prostovoljno občinsko podporo.

M. O. L. Ako bi hoteli priobčevati uradne sezname o ranjenih in padlih, ne bi mogli ničesar drugega v listu priobčiti. Uradni seznam o padlih in ranjenih 17. pešpolka smo priobčili, ker je v njem največ Slovencev. Poročilo o pogrešanih dobite pri poizvedoval-

nem uradu »Rdečega križa« na Dunaju. Zadostuje za vprašanje nalašč za to napravljena dopisnica, katero dobite pri vsakem poštnem uradu.

U. M. P. (Koroško). V dosedaj došlih izkazih ga ni ne med ranjenimi in ne med padlimi. Ne izgubite upanja! V današnji številki navajamo več slučajev, da so za mrtve domnevani pisali po dolgem času svojim.

A. S. R. (Istra). Ako na Dunaju ne vedo, kako čemo mi vedeti. Ker je v seznamku med ranjenimi, prosimo potrpeti, gotovo se bo oglašil.

Smešnice.

Pred poroto. Zagovornik: »Dokazano je, da je obtoženec imel v eni roki palico, v drugi revolver. Vprašam vas gospodje porotniki, kako bi bilo mogoče, da bi bil pri tepežu vmes udrihal, ko ni imel nobene roke proste!«

Pozna ga. A.: »Prosil sem te, da mi posodi sto kron, pa si mi jih poslal le 98.« — B.: »Ja, dve kroni sem ti odtrgal za poštne znamke pri pismih, ki ti jih bom moral pisati, predno dobim denar nazaj.«

Pred sodnikom. Sodnik: »Vi ste pričo napadli in mu ukradli uro.« — Zatoženec. »To sem res storil; pa če bi jaz ne bil njega napadel, bi bil pa znabit on mene. Kdo ve?«

V priliki rečeno. Gostilničar gostu, ki ravno zajčjo pečenko je: »Tudi malo vina zraven?« — Gost: »Bog varuj! Bi še večjega mačka dobil.«

KAVA

50% ceneje!

Ameriška štedilna kava, lepo dišeča, izdatna in štedljiva, 5 kg vreča za poskušanjo K 10,- poš. pristo po povzetju. Pol kilograma prvovrst. finega šaja za 2 K pošlje A. Schapira 473, izvoz kave in čaja, Galanta, posterestante. 3934

Naročajte „Slovenca“

Denarja ni

draginja je vedno večja, zalužek pa majhen. Ako hočete z malim trudom gotovo 10 K na dan zaslužiti, pošljite za pojasnilo v pismu znamko za 10 vin. in svoj natančen naslov na:

JOSIP BATIC 307
Mirška Bistrica 30, Kranjsko.

Dražje cene

prisilijo sedaj k varčnosti.

Neogibno potrebni zajutrek in malico cenejše pripraviti, je cenjenim gospodinjam lahko tedaj mogoče, da uporabljajo kot nadomestek zrnate kave ali vsaj kot pridatek, preizkušeno izvrstni Franckov „Enrilo“.

Dobrota kavine pijače ne trpi pri tem nikakor, kajti okus in vonjava „Enrila“ sta presenetljivo slična zrnati kavi.

„Enrilo“ se dobi povsod!

Dobre knjige.

Vojna v podobah izide prihodnji teden. Kuverta s 16 razglednicami bo veljala 1 K. — Razprodajalci dobe popust. — Naročila sprejema že sedaj uprava »Bogoljuba« v Ljubljani.

Štev. 9. »Ilustriranega Glasnika« prinaša sledeče slike: Baterije kalibra 42 cm pri delu. — Pogled na Antwerpen. — Izstreljeni torpedo. — Ruski špijon v zrakoplovu. — Eksplozija min pod morskó gladino. — Vernih duš dan. Pokopališče po bitki. — Težave naših topničarjev na Srbskem. — Mlad vojak piše očetu na bojno polje. — Nemci obstreljujejo ruski aeroplan. — Przemysl. Ruski berač. — Skrb za ranjence na Nemškem. — General pl. Hindenburg. — Največji podmorski čoln na svetu. — Črnuče. Slovenski črnovojniki. — Litija. Princ Hohenlohe. — Vernih duš dan.

Zemljevid svetovnega prometa 1 : 45.000.000. Cena s poštnino vred 2 K 70 vin. Ta zemljevid bo izborno služil posebno, če se razširi vojni požar tudi izven Evrope. Zemljevid je pa tudi drugače za splošen pregled jako zanimiv, ker obsega statistične podatke za vse države na svetu (obseg, število prebivalcev, izvoz itd.).

Zemljevid avstrijsko - ruskega bojnega polja 1 : 1.000.000. Cena s poštnino vred 1 K 30 vin.

SKRIVALNICA.

Kje je kmetovalec?

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Trst, 21. oktobra: 87, 23, 48, 59, 77.
Dunaj, 24. oktobra: 87, 15, 72, 38, 69.

Ne stane prav nič!

Zastoj pošiljam na vse strani vzorce sukna, blaga za obleke, blaga za bluze, perilnega blaga, modnega barbenta, platnine, oksforda, posteljnine kakor tudi vseh vrst blaga za domačo porabo. S tem si morete pri veliki izbiri in nizkih cenah na svojem domu prav posebno ugodno preskrbeti ugoden nakup. Karol Worsche, Maribor ob Dr. št. 12.

Učenec

priden, pošten, ki ima veselje do umetne ribarje, se sprejme v poduk. Ima zagotovljeno lepo prihodnost, ker letne plače ribjih mojstrov znašajo do 2000 K.

Več pove uprava lista pod št. 3017.

Zaradi ustavljenega izvoza

v inozemstvo, prodamo po globoko znižanih cenah **našo celo blagovno zalogo**

da zamoremo naše tkalce še znanprej z novim delom preskrbeti. Blago je zajamčeno pristno-barvno brez napak in sicer: kanafasi za posteljne prevleke, čefiri za srajce, bluze itd., bela tkanina, oksfordi, platno, flaneli, barbenti, modrotiski in veliko drugih,

35—40 metrov za kron 14'—

razpošiljajo:

Združeni domači tkalci v Češki Čermi št. 106, pri Náchodu, odd. 9.

Dolgost ostankov si lahko vsakdo poljubno izbere. Pri naročilu 2 zavojev poštnine prosto.

3037

Pri Murniku v Kamniku

se kupuje

= deteljno seme in orehi =

po najvišji ceni.

3026

Razširjajte „DOMOLJUBA“!

Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani

ima svoje prostore v hiši „Zadružne zveze“, Dunajska cesta 38 nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mlitnice

sprejema in obrestuje
hranilne vloge po

4 1 0
2 0

Rentni davek plačuje iz svojega. Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar ter se obrestovanje ne prekine.

Oskrbi sama devinkulacije in vinkulacije. Zunanji vlagatelj se za pošiljanje denarja na razpolago brezplačno položi pri poštne hranilnice. Za varnost naloženega denarja jamči 21 kmečkih občin s vsem svojim tega nalaga tudi c. kr. sodišča denar mladoletnih.

Hranilnica kmečkih občin je regulativna hranilnica in je nje poslovanje pod nadzorstvom cesarskega komisarja kot zastopnika c. kr. deželne vlade v Ljubljani. Daje posojila na zemljišča, občinam in korporacijam na amortizacijo na vsak poljuben način, dalje na menice in vrednostne papirje.

477

Sprejme se

:: pekovski vajenec ::

v starosti od 13 do 16 let. Učna doba 3 leta s hrano, stanovanjem in obleko. Prednost imajo taki z dežele. Ivan Vertačnik, Karlovska c. 30 v Ljubljani. 3012 2

2990 2

P. n.

Naznanjam, da g. LAVOSLAV KLEIN ni več v moji službi in vsled tega tudi nima nikakršne pravice, sklepati na račun ali v imenu moje tvrdke kakršnekoli kupčije, ali sprejemati denarja na račun izvršenih dobav.

Pri tej priliki si dovoljujem prositi cenjene svoje odjemalce, da bi se v slučaju potrebe v železnini in poljedelskih strojih, katerih kakovost nadkriljuje vse konkurenčne izdelke, slej kot prej ozirali na moje edino domače podjetje.

Zagotavljam, da bodem vsa mi došla naročila izvrševal z običajno točnostjo ter v vsestransko zadovoljnost.

Z odličnim spoštovanjem

Fr. Stupica

trgovina z železnino, motorji
in poljedelskimi stroji.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1914.

SANATORIUM EMONA
ZA NOTRANJE IN KIRURGIČNE BOLEZNI
PORODNIŠNICA
LJUELJANA KOMENSKEGA ULICA 4
SEPIZIRANIK PRIPRAV DR. FR. DERGANČ

« Triporočamo

kolinsko kavino primes
v korist obmejnim Slovencem!